

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет обліку та фінансів
Кафедра обліку та оподаткування

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної роботи
на здобуття ступеня вищої освіти Магістр

на тему: «Методика обліку та аналіз наявності та руху основних засобів»

Виконав: здобувач вищої освіти
за ОПП
Облік і оподаткування
спеціальності 071
ступеня вищої освіти Магістр
групи 1
Дейнека О. М.
Керівник: Сіренко О.

Полтава 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ.....	9
1.1. Економічний зміст основних засобів, їх класифікація та оцінка.....	9
1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення	16
РОЗДІЛ 2. ОБЛІК НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ	22
2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства	22
2.2. Облік наявності й руху основних засобів та відображення інформації у звітності.....	25
2.3. Податкові аспекти обліку операцій з руху основних засобів	36
РОЗДІЛ 3. АНАЛІЗ РУХУ ТА СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	38
3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання.....	38
3.2. Аналіз наявності, руху та функціонального стану основних засобів.....	49
3.3. Аналіз використання основних засобів та шляхи покращення функціонального стану основних засобів.....	62
ВИСНОВКИ.....	67
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	70
ДОДАТКИ.....	80

ВСТУП

Актуальність теми. В умовах глобалізації та поглиблення процесу європейської інтеграції в Україні заходи щодо створення якісної системи бухгалтерського обліку та звітності стають пріоритетними. Велике значення в ситуації, що склалася має питання обліку основних засобів як одного з найважливіших елементів майна господарюючих суб'єктів. Це особливо актуально для промислових підприємств, для яких характерне переважання основних засобів в загальній вартості необоротних активів. Інформаційною основою для формування управлінських рішень щодо наявності й руху основних засобів є дані бухгалтерського обліку, зокрема: нормативне та документальне забезпечення обліку наявності й руху основних засобів; податкові аспекти операцій з основними засобами; формування амортизаційної політики (перелік основних засобів, на які нараховують амортизацію, методи амортизації); розкриття інформації щодо наявності й руху основних засобів у фінансовій звітності.

Основні аспекти бухгалтерського обліку основних засобів розглядали у своїх працях Афанас'єва І. І. [1], Бондаренко Н. М. [3], Брагіна О. С. [4], Василенко А. [8], Гнатенко Є. П. [9], Гуцаленко Л. В. [10], Довгань П. О. [15], Загайчук К. І. [18], Зінченко О. [20], Кандиба К. О. [21], Карпенко В. [22], Малахов В. [28], Мішура В. Б. [35], Радіонова Н. [58], Савченко А. М. [60], Сарапіна О. А. [62], Фрайман А. В. [71] та інші.

Питанням амортизаційної політики, як на макро-, так і мікрорівні присвячено праці вітчизняних учених: Бойко Л. І. [2], Дирявий О. [14], Кафка С. М. [23], Кичак Г. [24], Ковальова А. [25], Онищенко В. [43], Пристемський О. [54], Рогозян С. М. [59], Селіванова Н. М. [63], Шаповал В. М. [76] та інші.

Отже, у результаті теоретичних і практичних розробок вчених з питань удосконалення обліку наявності й руху основних засобів, амортизаційної політики та нарахування зносу (амортизації) основних засобів роблять вагомий внесок для вітчизняної теорії обліку та визначають актуальність обраної теми дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є

обґрунтування теоретично-методологічних положень, а також розробка рекомендацій з удосконалення обліку операцій щодо наявності й руху основних засобів та аналізу їх функціонального стану в сучасних умовах господарювання.

Для досягнення мети в роботі поставлено та вирішено наступні завдання:

- уточнити економіко-правову сутність понять «основні засоби» та «знос (амортизація) основних засобів»;
- узагальнити змістове наповнення та основні положення актуальних нормативних документів, що врегульовують облік основних засобів;
- здійснити комплексну характеристику фінансово-економічної діяльності досліджуваного підприємства;
- узагальнити порядок документування операцій щодо обліку наявності й руху основних засобів у досліджуваного суб'єкта;
- визначити напрями удосконалення методики обліку зносу (амортизації) основних засобів, виходячи з концепцій статичного і динамічного балансу;
- визначити можливості удосконалення бухгалтерського обліку операцій щодо наявності й руху обліку основних засобів в умовах застосування комп'ютерних технологій.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єктом дослідження є процеси документування та обліку наявності й руху основних засобів. Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних, методичних засад обліку наявності й руху основних засобів і аналізу їх функціонального стану.

Дослідження проведене на матеріалах товариства з обмеженою відповідальністю «ХХХ» м. Полтава з використанням первинних документів, регістрів синтетичного й аналітичного обліку та фінансової звітності за 2020 – 2022 рр.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний метод наукового пізнання соціально-економічних явищ і процесів, фундаментальні положення теорії економіки, наукові праці видатних учених щодо порядку визнання, оцінки та обліку наявності й руху основних засобів.

При дослідженні фінансового стану досліджуваного суб'єкта, а також стану та

обліку руху основних засобів, застосовувались методи: історичний метод – при визначенні економіко-правової природи понять «основні засоби», «амортизація», «знос основних засобів»; абстрактно-логічний метод – при визначенні сутності та класифікаційних ознак основних засобів; метод порівняльного аналізу – у процесі дослідження економічних категорій щодо визнання, оцінки та обліку наявності й руху основних засобів; статистичного спостереження та фінансово-економічного аналізу – для дослідження фінансового стану господарюючого суб'єкта, виявлення головних тенденцій його розвитку, виявлення напрямів удосконалення стратегічної діяльності; аналогії та експерименту – для уточнення основних положень облікової політики підприємства, визначення методико-технічних засад автоматизації обліку наявності й руху основних засобів; документування й оцінки – у процесі дослідження операцій щодо обліку наявності й руху основних засобів; методи групування та узагальнення інформації в обліку – у процесі висвітлення питань синтетичного, аналітичного обліку операцій щодо обліку наявності й руху основних засобів та відображення облікової інформації у звітності.

Наукова новизна одержаних результатів:

1) детально досліджено питання обліку основних засобів за МСБО 16 та НПСБО 7. Встановлено, що існує цілий ряд відмінних ознак: у термінологічному словнику; у класифікації груп (класів) основних засобів; в особливостях обліку амортизації основних засобів; у формуванні первісної вартості основного засобу; у відображенні інформації про основні засоби у фінансовій звітності. Зроблено висновок, що питання уніфікації Національних положень (стандарту) бухгалтерського обліку 7 до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку 16 вимагає суттєвих доопрацювань і доповнень в напрямку пристосування їх до конкретних умов господарювання, з метою удосконалення системи бухгалтерського обліку в Україні;

2) встановлені основні податкові аспекти порядку нарахування амортизації на ті об'єкти виробничих основних засобів, які переведені на реконструкцію, модернізацію, добудову, дообладнання чи консервацію;

3) проаналізовано статистичні дані України щодо рівня зносу основних

засобів та зроблено висновок про низький рівень їх придатності у сільському господарстві. Виокремлено три групи резерви підвищення ефективності використання основних засобів: екстенсивне використання (пришвидшення введення в експлуатацію, скорочення та/або ліквідація простоїв, скорочення термінів ремонту, оптимізація завантаження тощо), поліпшення інтенсивного використання обладнання; здійснення інвестицій у придбання високопродуктивних машин, обладнання, устаткування, транспортних засобів.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в тому, що надані рекомендації спрямовані на збагачення практики діяльності досліджуваного підприємства конкретними методиками обліку, аналізу і контролю операцій щодо наявності й руху основних засобів.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження, що ілюструють його новизну, доповідалися й одержали позитивну оцінку на VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні питання сучасної економічної науки» (м. Полтава, ПДАУ, 6 грудня 2022 р.), науково-практичній конференції студентів за результатами проходження виробничих та технологічних практик (м. Полтава, ПДАУ, березень 2023 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано наукові тези у збірнику матеріалів конференції: 1. Динаміка показників стану основних засобів у сільськогосподарських підприємствах; 2. Податкові аспекти амортизації основних засобів.; 3. Облік основних засобів: порівняльний аналіз МСБО та НП(С)БО.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

1.1. Економічний зміст основних засобів, їх класифікація та оцінка

Основні засоби відіграють значну роль у виробничому процесі організації. Від того, які засоби праці експлуатуються, в якому вони стані і якого рівня технічного розвитку вони відповідають, залежить результат діяльності компанії і його рівень. В економічній теорії існують різні підходи до визначення «основних засобів» [6]. Прихильники класичної теорії дотримуються думки, що основні фонди є вартісне вираження основних фондів.

Деякі сучасні вчені схильні стверджувати, що основні засоби - це сукупність засобів праці в матеріальному і вартісному вираженні, які використовуються в процесі виробництва продукції, виконання робіт і надання послуг, строк корисного використання яких перевищує один робочий цикл. і поступово переносять їх вартість на нові продукти в формі амортизації [5].

Критерії визнання основних засобів активами схематично можна подати в такому вигляді, як на рис. 1.1.

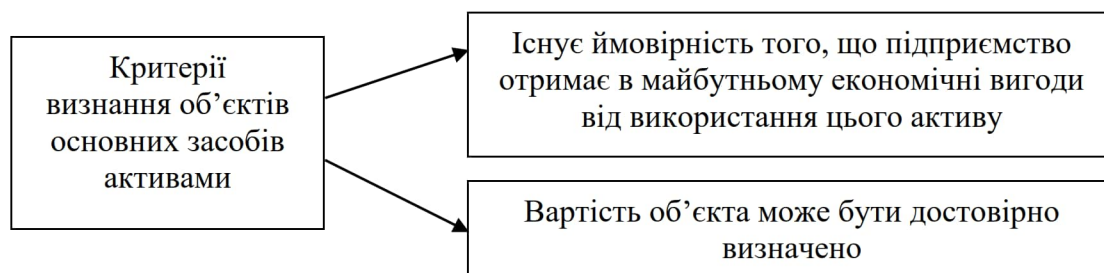

Рис. 1.1. Критерії визнання основних засобів активами

Отже, основні засоби є частиною необоротних активів у балансі підприємства. Зазначимо, що основні засоби використовують декілька років, на них заводять інвентарні номери, вони можуть надходити як новими, так і уже уживаними [57].

Без них суб'єкти господарювання не можуть функціонувати. Саме тому їх і

назвали основними. Як бачимо, об'єкт визнають основним засобом для цілей бухгалтерського обліку, якщо він одночасно відповідає таким ознакам представлених на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Визнання матеріального активу об'єктом основних засобів

Відтак, основні засоби це матеріальні активи, без яких жодний суб'єкт господарювання функціонувати не зможе. Та не усі матеріальні активи є основними засобами (рис. 1.3).

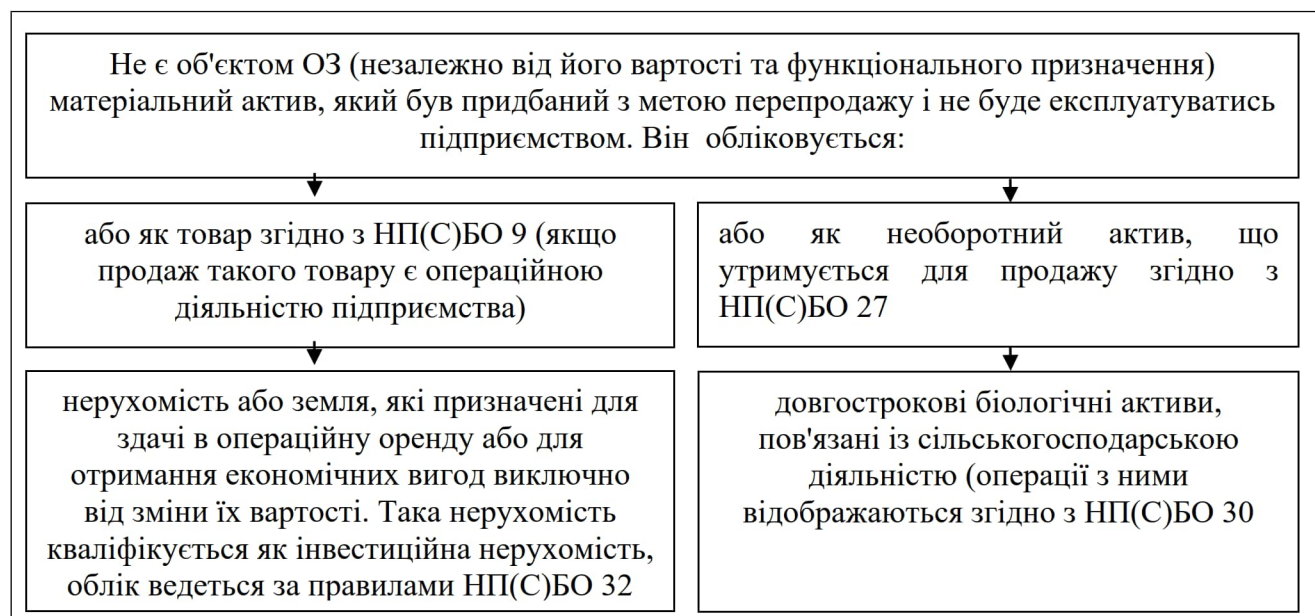

Рис. 1.3. Що не відноситься до об'єктів основних засобів

Зазначимо, що об'єкт основних засобів визнається активом, якщо існує ймовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди від його використання та його вартість може бути достовірно визначена.

Відтак, облік основних засобів повинен забезпечити таку інформацію: точну величину надходження, вибуття і переміщення основних засобів; своєчасне і правильне нарахування амортизації; визначення результату від реалізації і ліквідації

окремих об'єктів; розрахунок витрат на ремонти; отримання даних про рух основних засобів, їх початкову і залишкову вартість та інші показники використання основних засобів [45]. Економічний зміст поняття «Економічна вигода» представлено на рис. 1.4.

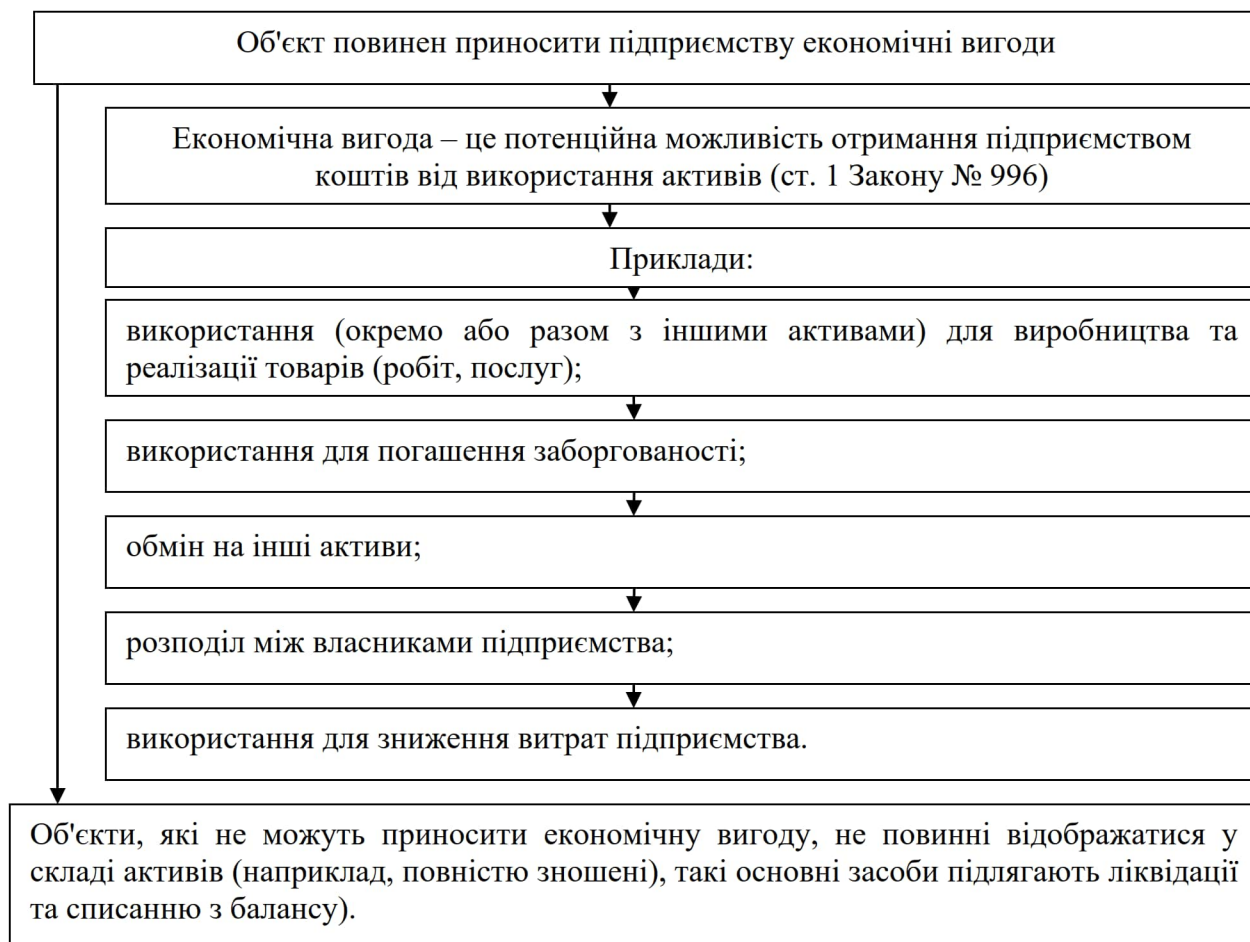

Рис. 1.4. Економічний зміст поняття «Економічна вигода»

Таким чином, облік основних засобів повинен включати в себе наступну інформацію: про рух основних засобів; розрахунок вартості ремонту; нарахування амортизації [60]. Класифікація - являє собою багатоступінчастий, послідовний поділ певною сукупності з метою систематизації, поглиблення і отримання нових знань щодо членів поділу (додаток А).

Поділ основних засобів на окремі групи за визначеними класифікаційними ознаками необхідний для розуміння й забезпечення необхідною достатньою та вчасною інформацією різних груп користувачів для різних цілей [6].

Основні засоби, що використовуються у господарській діяльності суб'єктів

господарювання, але не належить даному суб'єкту, називаються орендованими [69]. Слід звернути увагу, що орендовані основні засоби обліковуються у орендаря на позабалансовому рахунку а у орендодавця на балансовому. Однією з важливих умов правильної організації обліку основних засобів є їх оцінка, способи якої схематично наведені на рис. 1.5.

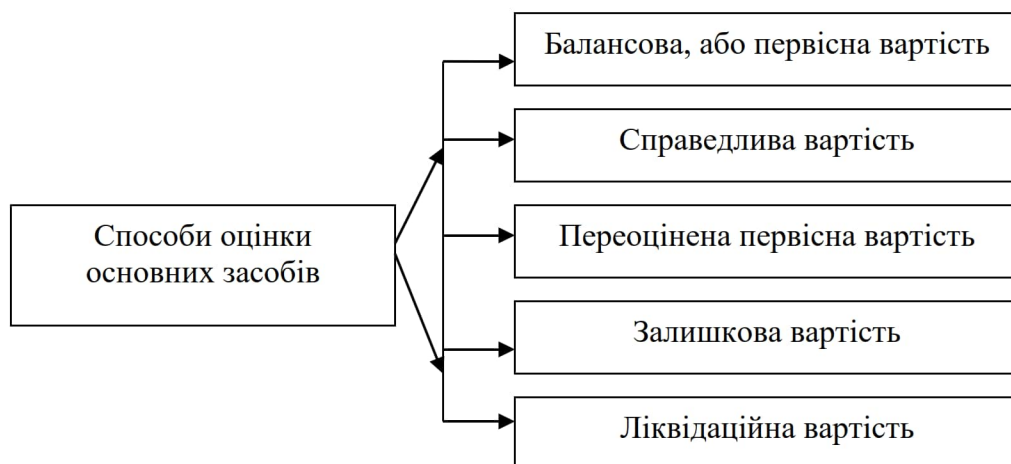

Рис. 1.5. Способи оцінки основних засобів

Таким чином, з досвіду європейських країн в фундамент первісної вартості при уведенні в експлуатацію покладено фактичні витрати на придбання, будівництво, уключаючи транспортування, монтаж й інші витрати з їх доведення до функціонального стану (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Випадки оцінювання основних засобів за справедливою вартістю

Випадок застосування справедливої вартості	МСБО 16	НП(С)БО7
Безоплатне отримання основних засобів	-	п. 10
Внесення основних засобів до статутного капіталу	-	п. 10
Отримання об'єкта основних засобів в обмін на подібний об'єкт, якщо залишкова вартість переданого об'єкта перевищує його справедливую вартість	п. 24	п. 12
Обмін об'єкта основного за особу (або частковий обмін на неподібний актив)	п. 24	п. 13
При застосуванні моделі переоцінки для визначення переоціненої вартості	п. 31	п. 17

Склад первісної вартості залежить від джерела надходження основних засобів. Первісна вартість основних засобів може бути зменшена у зв'язку з частковою ліквідацією об'єкта основних засобів [62].

Під справедливою вартістю основного засобу розуміють вартість конкретного об'єкту основних засобів, який може бути отримано в операціях обміну між проінформованими, зацікавленими та незалежними сторонами.

Оцінка основних засобів – це специфічна форма ціни, яка використовується для правильного визначення їх загальної вартості, складу та структури, величини амортизаційних відрахувань, собівартості продукції, а також прибутку й рентабельності роботи підприємства [20].

Як правило переоцінка активів відбувається 1 раз на рік (зазвичай, на початок року) та у випадку, якщо залишкова вартість даного об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу.

У випадку, коли необоротні активи вибувають з експлуатації, їх відображають в балансі за нижчою з двох оцінок – за балансовою вартістю або чистою вартістю реалізації [45].

Операції з добровільної передачі або відчуження коштів, товарів, у тому числі підакцизних, надання послуг на користь Збройних сил України та підрозділів територіальної оборони, без попереднього або наступного відшкодування їх вартості, не вважаються операціями з реалізації для цілей оподаткування (рис. 1.6).

Благодійна передача основних засобів ЗСУ	
Вилучення чи добровільна передача: відмінності та особливості	
Вилучення	Добровільна (благодійна) передача
- Регламентовано Законом № 4765 - Ініціатор – військова частина, підрозділ ЗСУ, військове керівництво - Обов'язкове оформлення Акту вилучення (встановлена форма, Постанова КМУ № 998) - Передбачається можливість повернення майна або подальша компенсація вартості - Податкові наслідки – пільги у разі вилучення без умов подальшої компенсації - Бухгалтерський облік – витрати, списання (ліквідація) ОЗ при передачі, передача ≠ використанню не в господарській діяльності	- Регламентовано Законом № 5073 - Ініціатор - підприємство - Загальні вимоги щодо документального оформлення – первинні документи для врахування операції в обліку - Передача без подальшого повернення та/або компенсації - Податкові наслідки – пільги у разі документального підтвердження статусу отримувача (із «пільгового» переліку ПКУ) - Бухгалтерський облік – витрати, списання (ліквідація) ОЗ при передачі, передача ≠ використанню не в господарській діяльності

Рис. 1.6. Благодійна передача основних засобів ЗСУ [46]

Приклад наказу про добровільну передачу автомобіля на користь Збройних

сил України представлено на рис. 1.7.

Товариство з обмеженою відповідальністю «XXX»		
Код ЄДРПОУ		25169355
Н А К А З		
17.05.2022	Полтава	№ 17
Про добровільну передачу автомобіля на користь ЗСУ		
Відповідно до Указу Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» та Закону України від 05.07.2012 № 5073-VI «Про благодійну діяльність та благодійні організації» та з метою сприяння обороноздатності та мобілізаційній готовності країни, захисту населення у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного стану		
НАКАЗУЮ:		
1. Передати безоплатно автомобіль VolksWagen Transporter T5 д/н КА7755 АК як благодійну допомогу на користь в/ч А99999.		
2. Призначити відповідальними особами:		
- юриста Івана Кравчука щодо підготовки проекту договору пожертви автомобіля;		
- менеджера Олену Мельник щодо організації передачі автомобіля, перереєстрації авто у МВС та оформлення первинних документів;		
- головного бухгалтера Ірини Малої щодо відображення в обліку результатів безоплатної передачі автомобіля.		
3. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.		
Директор підпис АРУСТАМЯН АВЕТИК СУРЕНОВИЧ		

Рис. 1.7. Приклад наказу про добровільну передачу автомобіля на користь ЗСУ

Приклад. Керівництво Товариства з обмеженою відповідальністю «XXX» отримало лист-клопотання від командування однієї з військових частин міста щодо надання допомоги на закупівлю вантажного авто. В автопарку ТОВ «XXX» є вантажівка Renault Range T, тому ухвалено рішення передати безпосередньо авто замість надання грошової допомоги. Автомобіль передано 02.05.2023 р. Первісна вартість - 1600 тис. грн, нарахований знос - 960 тис. грн. Підприємство передає авто добровільно як благодійність (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Облікове відображення передачі автомобіля на потреби військової частини [46]

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, тис. грн
	Дебет	Кредит	
Передано авто на потреби військової частини	131	105	960
	377	105	640
	976 / 977	377	640

Підприємства, що знаходяться на тимчасово окупованій території та/або на

території проведення антитерористичної операції, проводять інвентаризацію у випадках, обов'язкових для її проведення, тоді, коли стане можливим забезпечити безпечний та безперешкодний доступ уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал цих підприємств. Зазначені підприємства зобов'язані провести інвентаризацію станом на 01 число місяця, що настає за місяцем, у якому зникли перешкоди доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, та відобразити результати інвентаризації відповідного звітного періоду (табл. 1.3).

Таблиця 1.3

Облікове відображення списання автомобіля

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
Актом інвентаризації встановлено втрату (знищення) автомобіля без можливості відновлення (можна, хоч і не обов'язково, застосовувати форму №ОЗ-4 «Акт на списання автотранспортних засобів») :			
- списаний нарахований знос	131	105	200 000
- списана залишкова вартість автівки	976	105	1 200 000
Оприбутковані матеріали та інші запчастини, придатні для використання (за оціночною вартістю)	20, 22..	746	10 000

В ПКУ відсутні спеціальні воєнні «благодійні» норми щодо передання основних засобів Збройних сил України, благодійним організаціям та іншим отримувачам [48]. При передачі керуємося загальними правилами – п. 69.5, п. 69.6 підрозд.1 0, розд. XX ПКУ, п.32-1 підрозд. 2 розд. XX ПКУ. Безоплатна передача основних засобів = списання. Для документального оформлення використовуємо довільну форму акту приймання – передачі. Відсутність належного документального оформлення позбавляє права на податкові пільги. Передана благодійна допомога є витратами підприємства, незалежно від категорії отримувача – ЗСУ, інші «спецотримувачі» чи неприбуткові організації. Передання грошей, ТМЦ інших оборотних активів Дт 949 Кт 312, 20, 22, 28 – на облікову вартість. Передання необоротних активів Дт 13 Кт 10, 11 – списання нарахованого зносу Дт 976 Кт 10, 11 – списання залишкової вартості.

1.2. Стан дослідженості проблеми та наукові напрями її вирішення

Трансформація економічного середовища, курс на міжнародну інтеграцію економіки України в Європейський Союз зумовлюють необхідність реформування системи бухгалтерського обліку і звітності. Одним із основних завдань реформування є формування системи законодавчо-нормативного регулювання. Проаналізувавши прийняті нормативні документи з бухгалтерського обліку, в тому числі обліку основних засобів, можна виділити декілька рівнів нормативного регулювання їх обліку - рис. 1.8.

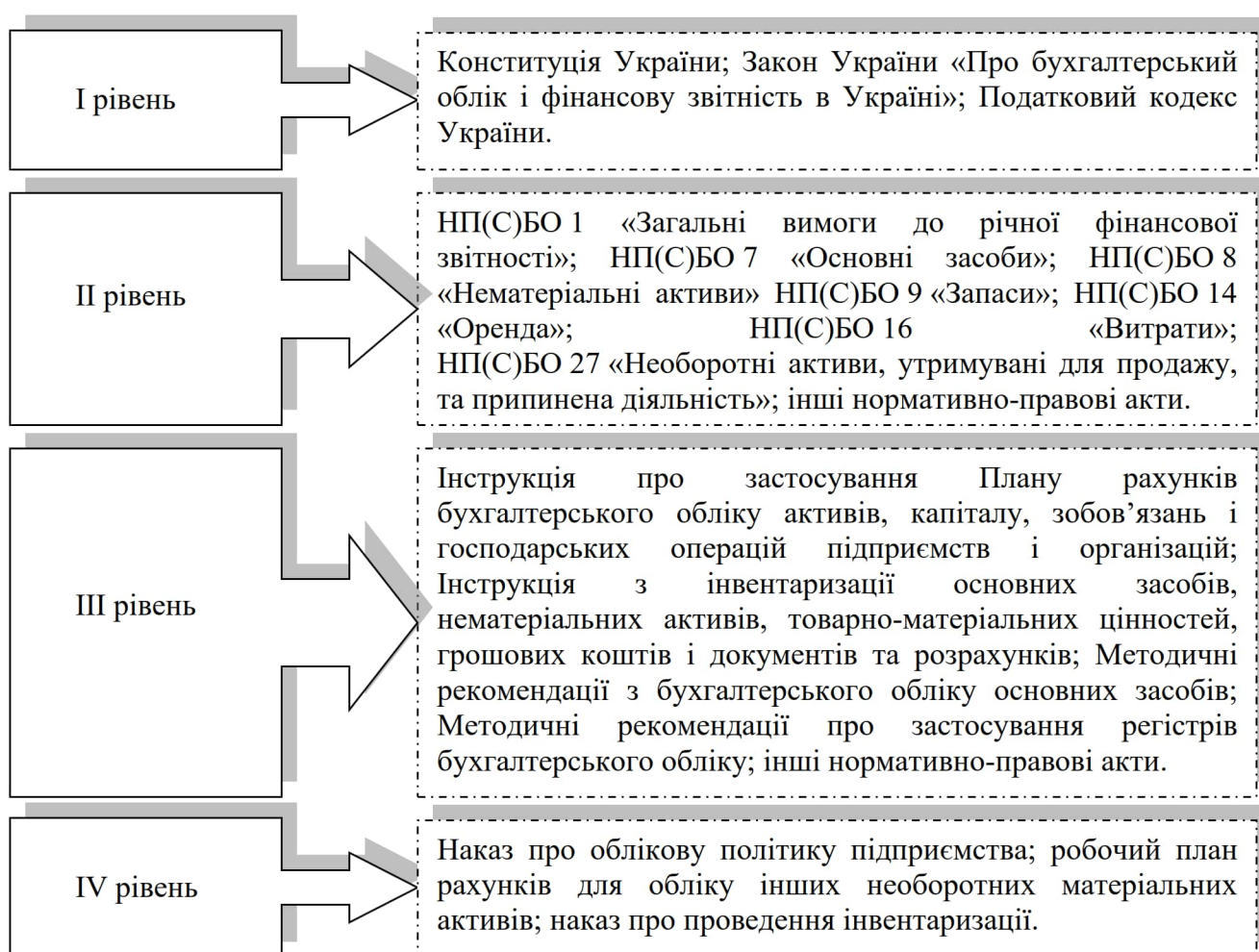

Рис 1.8. Рівні нормативного регулювання обліку необоротних активів

Перших три рівні регулюються на рівні держави і є обов'язковими для виконання усіма підприємствами та організаціями. При чому документи певного рівня не повинні протирічити документам більш вищого рівня.

Тому на нашу думку питання стану дослідження питання дослідження повинно бути, перш за все, пов'язано з вивченням нормативно-правової бази щодо обліку основних засобів, результати представлено у табл. 1.3.

Таблиця 1.3

**Узагальнення основних елементів правового поля обліку наявності на руху
основних засобів**

Питання, що регулюються	Нормативне джерело	
	Назва	Номер
1	2	3
Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку		
визначено обліковий підхід до основних засобів для розуміння користувачів фінансової звітності інформації про інвестування суб'єкта господарювання в його основні засоби та зміни, які будуть обліковані в таких інвестиціях. Також розкривається питання визнання активів, визначення їх балансової вартості та амортизаційних відрахувань, а також збитків від зменшення їхньої корисності	16	Основні засоби
визначено основні процедури, які застосовуються суб'єктами господарювання для забезпечення обліку своїх активів за сумою, яка не є більшою ніж сума їх очікуваного відшкодування. Міжнародним стандартом також визначено терміни сторнування збитку від зменшення корисності та порядок розкриття інформації про активи, корисність яких зменшилася	36	Зменшення корисності активів
Стандартом визначено як краще підвищити доречність, достовірність і зіставність інформації фінансової звітності у частині об'єднання бізнесу та його результатів. Зокрема, щодо необоротних активів: визнання та оцінка у фінансової звітності ідентифікованих придбаних активів, прийнятих зобов'язань та будь-яких неконтрольованих часток в об'єкті придбання.	3	Об'єднання бізнесу
Кодекси України		
Норми ПКУ у частині основних засобів визначають: - застосування податкових різниць для коригування фінансового результату; - алгоритм розрахунку амортизації основних засобів або нематеріальних активів для визначення об'єкта оподаткування; - які об'єкти не підлягають амортизації, а також за рахунок яких джерел вони проводяться; - мінімально допустимі строки амортизації основних засобів, інших необоротних активів, нематеріальних активів:	Податковий [48]	
Закони України		
визначено підприємства, в яких перевірка річної фінансової звітності є обов'язковою, при цьому форми фінансової звітності мають бути перевірені та оприлюднені на сайті підприємства. Інформація про основні засоби є складовою фінансової звітності – ф. №1, 3, 4, 5.	Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність	
законодавчо закріплені засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні	Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні [53]	

1	2	3
Національні Положення (Стандарти) бухгалтерського обліку		
Загальні питання		
розкрито мету, склад, форми, принципи підготовки фінансової звітності, вимоги, які висуваються до її визнання, порядок розкриття елементів фінансової звітності, в тому числі основних засобів	Загальні вимоги до фінансової звітності	1 [36]
узагальнено правила виправлення помилок, а також внесення змін у фінансовій звітності та порядок їх розкриття	Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах	6
регулюється питання щодо відображення в обліку і звітності придбання інших підприємств та/або об'єднання видів їх діяльності, гудвілу при придбанні та розкриття в загальному інформації про об'єднання підприємств та/або видів їх діяльності	Об'єднання підприємств	19
встановлені зміст та форми № 1-м і № 2-м як складових Фінансового звіту малого підприємництва та № 1-мс і № 2-мс – для суб'єктів малого підприємництва, що подають Спрощений фінансовий звіт. Інформація про основні засоби є складовою фінансової звітності – ф. №1м, № 1мс.	Спрощена фінансова звітність	25
Питання в частині окремих об'єктів обліку – ці Положення розкривають засади формування в бухгалтерського обліку та розкриття у фінансовій звітності інформації про:		
основні засоби (рахунок 10), ІНМА (рахунок 11), незавершені капітальні інвестиції (субрахунки 151, 152, 153)	Основні засоби	7 [37]
оренду необоротних активів	Оренда	14
доходи підприємства (7 клас рахунків). Результат операцій з основними засобами належать до складу інших доходів (рахунок 74)	Дохід	15 [39]
витрати підприємства (8 та 9 клас рахунків). Результат операцій з основними засобами належать до складу інших витрат (рахунок 97)	Витрати	16 [40]
необоротні активи, утримувані для продажу, та групу активів, що належить до вибуття в результаті операції продажу (рахунок 286), а також припинену діяльність	Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність	27
про зменшення корисності активів	Зменшення корисності активів	28
інвестиційну нерухомість	Інвестиційна нерухомість	32
Інші нормативні документи, що регулюють порядок складання фінансової звітності		
порядок організації роботи з первинними документами: створення, прийняття, відображення у бухгалтерського обліку; регулювання зберігання первинних документів, облікових регістрів, звітності підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності	Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку	[49]

1	2	3
відображено інформацію про призначення і порядок ведення рахунків бухгалтерського обліку для узагальнення методом подвійного запису інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань та факти діяльності юридичних осіб, які складають фінансову звітність. Облік основних засобів ведуть на рахунку 10.	Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій [56]	
порядок відображення інформація щодо: кожної групи нематеріальних активів (рахунок 12) і основних засобів (рахунок 10); виправлення помилок, які виникли в попередніх періодах; кожної групи капітальних (рахунок 15) і фінансових інвестицій (рахунки 14, 35); грошових коштів (рахунки 30, 31, 33); забезпечень (рахунок 47); методи оцінки і балансової вартості запасів; переліку суми дебіторської заборгованості, а також методу визначення величини резерву сумнівних боргів; нестач і втрат від псування цінностей; складу і суми витрат.	Примітки до річної фінансової звітності	
Розглядається питання розкриття інформації за статтями фінансова звітності - Ф. 1, Ф. 2, Ф. 3, Ф (за двома методами складання), 4Ф	Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [30]	
регламентовано перевірку порівнянності показників фінансової звітності	Методичні рекомендації з перевірки порівнянності показників фінансової звітності	
узагальнено правила та порядок проведення інвентаризації, оформлення її результатів для відображення у фінансовій звітності. У розділі III розглянуто порядок інвентаризації основних засобів, окремий розділ (IV) присвячено правилам перевірки та оформленню результатів інвентаризації.	Положення «Про інвентаризацію активів і зобов'язань» [50]	
містять загальні положення, як класифікуються основні засоби, основні питання обліку надходження, перебування в оренді, амортизації, ремонту та поліпшення, переоцінки та зменшення корисності, вибуття основних засобів, незавершених капітальних інвестицій. В додатку представлено типову кореспонденцію руху основних засобів	Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів [29]	
Внутрішньорегламентований документ		
опис методів оцінок активів і зобов'язань, які використовуватимуться підприємством при складанні фінансових звітів, а також правил облікової політики в розрізі окремих об'єктів та статей обліку	Наказ про облікову політику	

Отже, дані про основні засоби є фундаментом в управлінні необоротними активами підприємствам, оскільки дозволяє ідентифікувати кількісні та якісні показники та приймати рішення в подальшому.

Теперішня вартість майбутніх чистих грошових надходжень від активу визначається застосуванням відповідної ставки дисконту до майбутніх грошових потоків від безперервного використання активу та його продажу (списання) наприкінці строку корисного використання. Майбутні грошові потоки від активу визначаються виходячи з фінансових планів підприємства на період не більше п'яти років. Якщо в підприємства є досвід визначення суми очікуваного відшкодування активу і наявні розрахунки, що свідчать про достовірність оцінки майбутніх грошових потоків, то така оцінка може визначатися на підставі фінансових планів підприємства, які охоплюють період більше п'яти років. Майбутні грошові потоки слід попередньо оцінювати для активу в його теперішньому стані. Приклад. У ТОВ «XXX» є на балансі будівля, балансова вартість якої становить 1 455 000 грн. 31 грудня 2015 року компанія зафіксувала ознаки зменшення корисності цього активу та провела формальну оцінку суми очікуваного відшкодування активу. По оцінкам компанії справедлива вартість цього об'єкту становить 1 550 000 грн при цьому витрати на продаж становлять 100 000 грн. Даний об'єкт може прослужити 3 роки, щорічні витрати на обслуговування об'єкту складають 150 000 грн. А доходи від його використання – 800 000 грн. Ставка дисконтування – 20%. Балансова вартість = 1 455 000. Чиста вартість реалізації = 1 450 000 (1 550 000 - 100 000) Обліковуємо по вищій з двох або чистій вартості реалізації або теперішній вартості майбутніх грошових потоків (табл. 1.4).

$$PV = FV \cdot 1 / (1 + i)^n \quad (1.1)$$

Таблиця 1.4

Розрахунок теперішньої вартості майбутніх чистих грошових надходжень від активу

								Рік 1		Рік 2		Рік 3	
Доходи								800		800		800	
Витрати								150		150		150	
Чистий грошовий потік								650		650		650	
n	2%	4%	6%	8%	10%	12%	14%	16%	18%	20%	22%	24%	
1	0,9804	0,9615	0,9434	0,9259	0,9091	0,8929	0,8772	0,8621	0,8475	0,8333	0,8197	0,8065	
2	0,9612	0,9246	0,89	0,8573	0,8264	0,7972	0,7695	0,7432	0,7182	0,6944	0,6719	0,6504	
3	0,9423	0,889	0,8396	0,7938	0,7513	0,7118	0,675	0,6407	0,6086	0,5787	0,5507	0,5245	
4	0,9238	0,8548	0,7921	0,735	0,683	0,6355	0,5921	0,5523	0,5158	0,4823	0,4514	0,423	

$$PV = 650 * 0,8333 + 650 * 0,6944 + 650 * 0,5787 = 1\,369\,170$$

Отже, порівнюємо БВ (1455 000) із сумою очікуваного відшкодування. А сума очікуваного відшкодування, це більша з двох ЧВР (1 450 000) та теперішня вартість (1 369 170). Тобто порівнюємо 1 455 000 із 1 450 000 і якщо БВ є вищою – має місце зменшення корисності на суму 5 000 (грн).

Якщо немає залишку по рахунку 411 (дооцінка) Дт 972 Кт 131 5 000. Якщо є залишок по рахунку 411, наприклад 2 000 грн. Дт 411 Кт 131 2 000 Дт 972 Кт 131 сума 3 000. Нормативно-правове регулювання основних засобів здійснюється на декількох рівнях. На сьогодні нормативно-правове регулювання є далеко не досконалим. В першу чергу це обумовлено низкою практичних проблем. У підсумку реформування бухгалтерського обліку в напрямку гармонізації фінансової та податкової звітності викликає ряд суперечностей через відмінність мети, що вимагає відмінної методики формування показників для складання фінансової звітності. На підставі дослідження виявлено, що введені зміни у нормативно-правові документи, щодо обліку основних засобів, можуть призвести до виникнення розбіжностей у неточностях розуміння сутності їх складових, віднесення до певних об'єктів обліку, визначення: строку корисного використання) та сум нарахованої амортизації, залишкової вартості та податкових різниць.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК НАЯВНОСТІ ТА РУХУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ

2.1. Організаційно-правові засади діяльності та облікова політика підприємства

Товариство з обмеженою відповідальністю «XXX» (далі – ТОВ «XXX») є юридичною особою приватного права, створене у порядку, визначеному чинним законодавством. ТОВ «XXX» у своїй діяльності керується положеннями Кодексів України: Цивільного, Господарського, Податкового, Закону України «Про господарські товариства» та інших чинних законодавчих актів, а також Статуту.

ТОВ «XXX» створене з метою отримання прибутку та задоволення інтересів учасників товариства. Крім того, інвестиції склали до статутного капіталу дочірніх підприємств: ТОВ «XXXXXX» - 8 млн 171 тис. грн (частка 100 %), ТОВ «XXXXXX» - 4 млн 721 тис. грн (частка 100 %), ТОВ «XXXXXX» - 33 млн 281 тис. грн (100 %), DI-STAR EU Sp. z o. o. – 2 млн 566 тис. грн (100 %). У 2020 році товариство зареєструвало дочірню компанію DI-STAR EU Sp. z o. o.; у Польщі, внесок 700000 PLN, що складає 4 млн 384 тис. грн.

Предметом діяльності ТОВ «XXX» є розробка, виробництво, дистриб'юція та продаж алмазного інструменту, пристосувань і верстатів для будівельної галузі. Зокрема, алмазні відрізні круги для КШМ по кераміці, для плиткорізів, для різання природного каменю на УШМ і стаціонарному обладнанні, для різання бетону на КШМ, бензорізи та швонарізчики; для різання асфальту на швонарізчиках; фрези алмазні сегментні для КШМ і промислових шліфувальних машин, свердла алмазні для ручних електродрилів та свердлильних установок, пристосування для підвищення ефективності використання алмазного інструменту.

Виробничі потужності підприємства розташовані у м. Полтава, Україна. Згідно державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, ТОВ «XXX» відноситься до V класу санітарної класифікації з санітарно-захисною зоною 50 м. В межах санітарно-захисної зони знаходяться інші промислові

підприємства.

До замовників продукції підприємства - ТОВ «XXX» - відноситься широкий спектр, як кінцевих споживачів, так підприємств різних сфер торгівлі та галузей промисловості, серед яких виробництво та обробка кераміки, дорожнє будівництво та інші. Продукція підприємства експортується більш ніж в 30 країн світу.

Безготівкові розрахунки між ТОВ «XXX» та контрагентами здійснюється через уповноважені банки за договорами на розрахунково-касове обслуговування шляхом перерахування коштів з рахунку платника на рахунок одержувача коштів. Обслуговуючим банком досліджуваного підприємства є Акціонерне товариство «Райффайзен Банк Аваль».

У ТОВ «XXX» безготівкові розрахунки проводяться за допомогою платіжного доручення, акредитивів та чекових книжок.

Станом на кінець 2022 року грошові кошти на поточному рахунку склали 28 млн 408 тис. грн, кошти на акредитивних рахунках та лімітованих книжках – 22 млн 414 тис. грн, еквіваленти грошових коштів склали 227 млн 902 тис. грн.

Матеріально-технічна база підприємства складається з основних засобів та запасів.

Первісна вартість основних засобів, малоцінних необоротних матеріальних активів, за якою вони відображені в балансі, станом на 31.12.2020 р. – 185 млн 105 тис. грн, станом на 31.12.2021 р. – 245 млн 550 тис. грн, на 31.12.2022 р. – 260 млн 634 тис. грн. Зокрема, первісна вартість багаторічних насаджень у 2020 – 2022 рр. становила 4 тис. грн, бібліотечних фондів 12 тис. грн, будинків та споруд у 2020 році 61 млн 620 тис. грн, у 2021 р. відповідно 77 млн 722 тис. грн, у 2022 році – 79 млн 663 тис. грн, машин та обладнання відповідно 105 млн 819 тис. грн, 146 млн 299 тис. грн, 152 млн 348 тис. грн, транспортних засобів 9 млн 537 тис. грн, 10 млн 476 тис. грн, 16 млн 263 тис. грн, інструментів, приладів та інвентарю 3 млн 835 тис. грн, 4 млн 472 тис. грн, 5 млн 238 тис. грн, інших основних засобів 405 тис. грн, 569 тис. грн, 569 тис. грн, інших необоротних матеріальних активів 3 млн 572 тис. грн, 5 млн 695 тис. грн, 6 млн 236 тис. грн.

Для нарахування амортизації ТОВ «XXX» у 2022 році застосовувало

прямолінійний метод, для транспортних засобів – метод прискореного зменшення залишкової вартості. Діапазон строків корисного використання від 2 до 20 років. Інвестиції у капітальне будівництво за 2022 рік склали 6 млн 343 тис. грн, інвестиції в основні засоби – 15 млн 550 тис. грн, інші необоротні матеріальні активи 390 тис. грн, нематеріальні активи 2 млн 1 тис. грн.

Матеріальні цінності ТОВ «XXX» обліковуються на відповідних рахунках бухгалтерського обліку в залежності від їх призначення.

Придбані ТМЦ обліковуються за матеріально-відповідальними особами в місцях їх подальшого зберігання. Зокрема, станом на 31.12.2021 року вартість запасів ТОВ «XXX» складає 137 млн 424 тис. грн, на 31.12.2022 рік – 187 млн 996 тис. грн, в тому числі відповідно до років: сировина і матеріали 71 млн 810 тис. грн та 90 млн 937 тис. грн, купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби 2 млн 984 тис. грн та 2 млн 412 тис. грн, паливо 78 тис. грн та 570 тис. грн, будівельні матеріали 6 тис. грн та 2 тис. грн, запасні частини 752 тис. грн та 1 млн 149 тис. грн, МШП 7 млн 673 тис. грн та 8 млн 278 тис. грн, незавершене виробництво 6 млн 796 тис. грн та 4 млн 579 тис. грн, готова продукція 40 млн 927 тис. грн та 66 млн 383 тис. грн, товари 6 млн 398 тис. грн та 13 млн 686 тис. грн.

Ведення бухгалтерського обліку на підприємстві покладено на відділ бухгалтерського обліку і звітності під керівництвом головного бухгалтера.

На головного бухгалтера покладається відповідальність за дотримання встановлених єдиних методологічних засад бухобліку, своєчасне подання бухгалтерської звітності. Відділ бухгалтерського обліку і звітності складається з 6 чоловік.

Відповідно до вимог Закону України про бухгалтерський облік та фінансову звітність, на ТОВ «XXX» сформовано Наказ № 1 «Про облікову політику» від 01.01.2020 р., яким затверджено облікову політику підприємства, яка встановлює принципи, методи та процедури, що використовуються для складання фінансової звітності (додаток Б.1).

Основні положення щодо обліку основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, що наводяться в Наказі про облікову політику представлено у додатку Б.2.

Елементи облікової політики, вибір яких впливає на збільшення фінансового результату підприємства представлено у додатку Б.3.

Фінансова звітність ТОВ «XXX» складається з: «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» станом на 31.12.2022 р. (форма № 1); «Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за 2022 р. (форма №2), «Звіту про рух грошових коштів (за прямим методом)» за 2022 р. (форма № 3), «Звіт про власний капітал» за 2022 р. (форма №4), «Примітки до річної фінансової звітності» за 2022 р. (форма № 5), Додаток до приміток «Інформація за сегментами» за 2022 р. Виклад суттєвих облікових політик та інші пояснювальні примітки ТОВ «XXX» за 2022 р. Фінансова звітність ТОВ «XXX» підготовлена на підставі принципу історичної собівартості з використанням принципу нарахування і представлена в тис. грн. ТОВ «XXX» є платником як загальнодержавних, так і місцевих податків, веде окремий облік, в якому відбувається групування інформації про базу оподаткування, визначення показників усіх форм податкової звітності. 20.05.1998 р. товариство взято на облік як платник податків (№ 3012) у Головному Управлінні ДПС у Полтавській області, ідентифікаційний номер 44057192. ТОВ «XXX» перебуває на загальній системі оподаткування, тобто сплачує податок на прибуток.

2.2. Облік наявності й руху основних засобів та відображення інформації у звітності

Первинні документи повинні бути оформлені у встановленому порядку, оскільки вони як засвідчують факт господарського життя, так і надають юридичної сили. Процес обліку наявності й руху основних засобів супроводжується здійсненням великої кількості операцій, що фіксуються в спеціально визначених для цього документах.

Приклад наказу про введення в експлуатацію об'єкта основних засобів і визначення термін їх експлуатації представлено на рис. 2.1.

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «XXX» Код ЄДРПОУ 25169355			
НАКАЗ			
19.05.2023	Полтава	№ 65	
Про введення в експлуатацію об'єкта основних засобів і визначення термін їх експлуатації			
У зв'язку з придбанням об'єкта основних засобів для використання у господарській діяльності НАКАЗУЮ:			
1. Постійно діючої комісії для введення в експлуатацію та списання основних засобів, малоцінних необоротних та нематеріальних активів, створеної наказом від 03.01.2023 року № 1 ввести в експлуатацію та встановити наступні терміни експлуатації об'єкта основних засобів:			
№ п/п	Найменування	Кількість	Термін експлуатації, міс.
1	Насос Lowara CAM 120/35	1	13
2. Бухгалтерії під час бухгалтерського обліку користуватися затвердженими термінами. 3. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.			
Директор _____ підпис			

Рис. 2.1. Приклад наказу про введення в експлуатацію об'єкта основних засобів і визначення термін їх експлуатації

Із метою управління обліковою й амортизаційною політикою ТОВ «XXX», формуються завдання первинного обліку наявності й руху основних засобів та їх амортизації: затвердження у Наказі про облікову політику прийомів ведення обліку наявності й руху основних засобів; визначення амортизації як витрат, що включаються у собівартість продукції, як джерела відтворення необоротних активів; обґрунтування доцільності використання обраних методів нарахування амортизації основних засобів; формування системи первинних документів на основі здійснення господарських операцій із наявності й руху основних засобів; відображення записів господарських операцій щодо наявності й руху основних засобів у облікових регістрах на підставі первинних документів. Акт введення в експлуатацію основних засобів представлено на рис. 2.2. Із метою управління обліковою й амортизаційною політикою ТОВ «XXX», формуються завдання первинного обліку наявності й руху основних засобів та їх амортизації:

- затвердження у Наказі про облікову політику прийомів ведення обліку наявності й руху основних засобів;

- визначення амортизації як витрат, що включаються у собівартість продукції, як джерела відтворення необоротних активів;

- обґрунтування доцільності використання обраних методів нарахування амортизації основних засобів.

ТОВ «XXX» (підприємство, організація)	Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ	347250	ЗАТВЕРДЖУЮ: <u>директор</u> (посада, ініціали та прізвище) (підпис) 09 вересня 2023 р.														
Акт введення в експлуатацію основних засобів № 12																	
Інвентарний (номенклатурний) номер	Кількість	Первісна вартість, грн	Сума всього	Знос		Ліквідаційна вартість	Строк корисного використання	Дата складання									
				за одиницю	всього			Рік випуску (побудови)	Номер паспорту								
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10								
123	1	1650000	1650000	-	-	15 000	60	2023	528933								
Проведено огляд легкового автомобіля <u>Hyundai Santa FE HTRAC</u> , у момент введення в експлуатацію об'єкт(и) знаходиться(яться) гараж за адресою: вул. Соборності, буд 5, м. Полтава Коротка характеристика об'єкта(ів) легковий автомобіль <u>Hyundai Santa FE HTRAC чорного кольору, двигун — 2.5 MPi (180 к.с., бензин)</u> Перелік документації, що додається <u>свідоцтво про реєстрацію транспортного засобу</u>																	
Прийняв _____ (посада) _____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище) Здав _____ (посада) _____ (підпис) _____ (ініціали та прізвище) Відмітка бухгалтерської служби про відображення у регістрах бухгалтерського обліку:																	
<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <th style="width: 25%;">Назва облікового регістру</th> <th style="width: 25%;">За дебетом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)</th> <th style="width: 25%;">За кредитом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)</th> <th style="width: 25%;">Сума</th> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">105</td> <td style="text-align: center;">152</td> <td style="text-align: right;">1 650 000</td> </tr> </table>										Назва облікового регістру	За дебетом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	За кредитом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	Сума		105	152	1 650 000
Назва облікового регістру	За дебетом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	За кредитом рахунку (субрахунку, коду аналітичного обліку)	Сума														
	105	152	1 650 000														
Особа, яка відобразила господарську операцію в бухгалтерському обліку підпис Марусенко Н. «09» вересня 2023 р. Головний бухгалтер підпис																	

Рис. 2.2. Запропонована форма Акта введення в експлуатацію основних засобів

Зауважимо, що система первинного обліку операцій із наявності й руху основних засобів у ТОВ «XXX», насамперед, є джерелом достовірного відображення процесу функціонування системи облікового відображення основних засобів у ТОВ «XXX», і уможливорює здійснення контролю за порядком обліку

наявності й руху основних засобів та нарахування амортизаційних відрахувань із метою нагромадження коштів для їх відтворення.

Бухгалтерський облік основних засобів забезпечує інформацію щодо наявності й руху у залежності від напрямку їх використання, приналежності, експлуатації та інших ознак.

Відтак, у ході організації обліку у ТОВ «XXX» розширюють їх класифікацію, поділяючи за групами (субрахунками).

Характеристика відповідних рахунків наведено на рис. 2.3, 2.4.

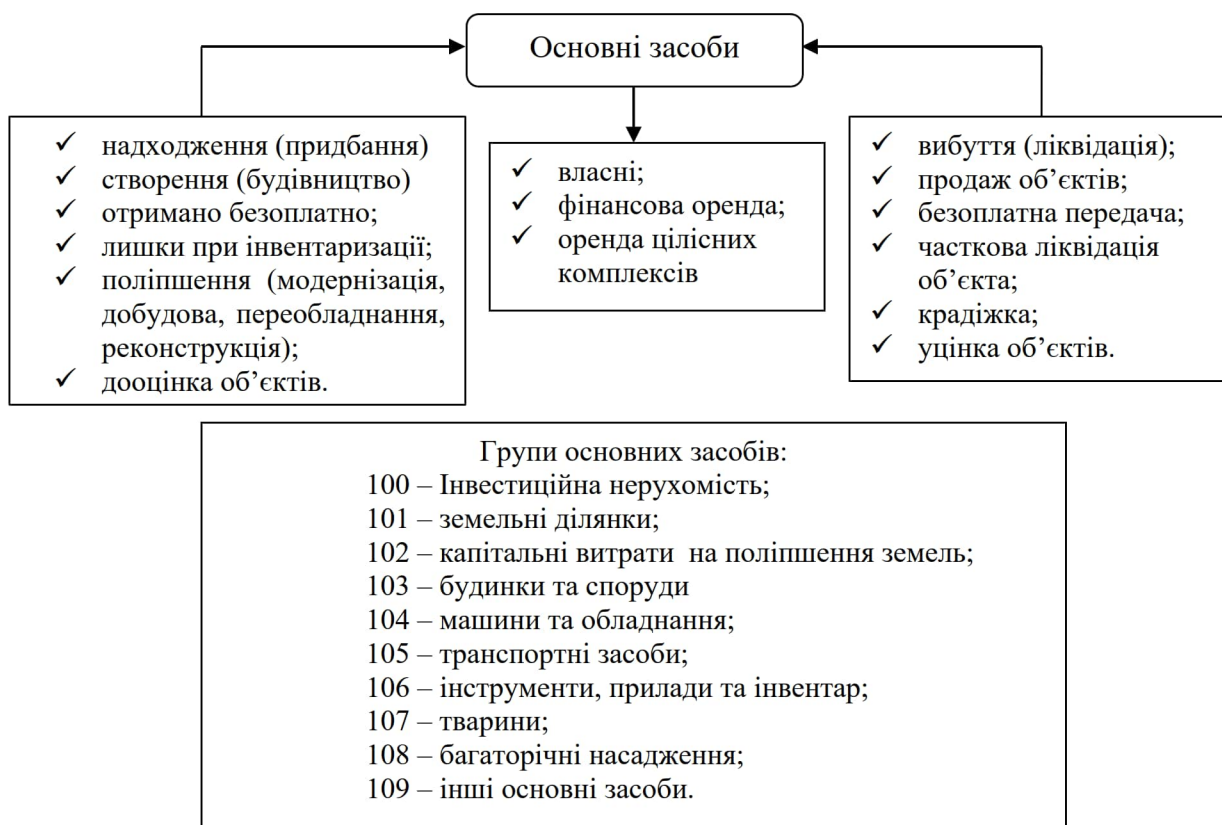

Рис. 2.3. Синтетичний облік основних засобів

Аналітичний облік основних засобів у ТОВ «XXX» ведеться у інвентарних картках за кожним об'єктом й місцем експлуатації та за субрахунками.

Аналітичний облік є основою обліку основних засобів, оскільки доводиться мати справу з окремими об'єктами великих груп, щодо: оприбуткування, списання, переміщення, реалізації, а також нарахування амортизації, проведення поліпшення й поточного ремонтів тощо. Отже, необхідно мати всі довідкові дані щодо кожного

об'єкта основних засобів.

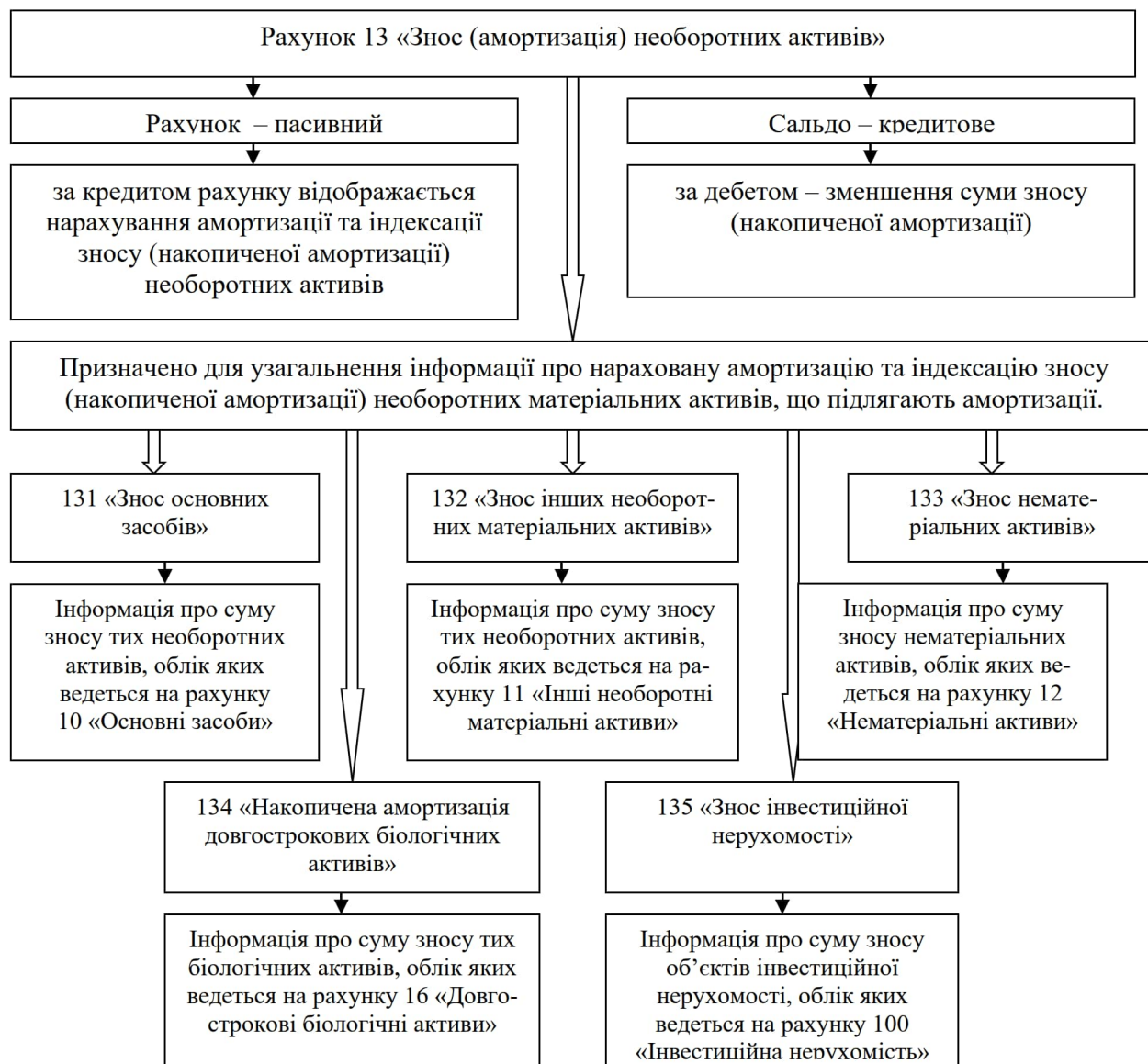

Рис. 2.4. Синтетичний облік зносу (амортизації) необоротних засобів

При введенні об'єктів основних засобів в експлуатацію підприємство самостійно встановлює: ліквідаційну вартість; розмір витрат на продаж (ліквідацію) об'єкта основних засобів.

Установлена ліквідаційна вартість відображається в наказі про введення в експлуатацію об'єкта основних засобів.

Строк корисного використання (експлуатації) – це строк, протягом якого, як очікується, об'єкт основних засобів використовуватиметься підприємством або за допомогою цього об'єкта буде виготовлений певний обсяг продукції (виконані

роботи, надані послуги) (п. 4 НП(С)БО 7).

Строк корисного використання установлюється за самостійним рішенням підприємства з урахуванням наступних чинників (п. 23, 24 НП(С)БО 7): технічні характеристики, очікуваний напрям та умови використання об'єкта (з огляду на його потужність або очікувану продуктивність); прогнозований фізичний і моральний знос; правові та інші обмеження стосовно строк корисного використання та інші чинники.

У бухгалтерському обліку для 9 груп об'єктів основних засобів, перелічених у НП(С)БО 7 передбачено 5 методів нарахування амортизації: прямолінійний, зменшення залишкової вартості, прискореного зменшення залишкової вартості, кумулятивний, виробничий.

Для кожної групи (підгрупи) основних засобів підприємство може використовувати свій метод нарахування амортизації. Для об'єктів усередині однієї групи також можна використовувати різні методи, виділивши їх у підгрупи.

У зв'язку з цим, для наочного порівняння ефективності використання кожного з методів нарахування амортизації необоротних активів проведемо їх розрахунок у додатку В. При документальному оформленні господарських операцій з обліку основних засобів на підприємстві відбувається рух облікової інформації між первинною документацією, регістрами синтетичного та аналітичного обліку і звітністю. Документування операцій з обліку основних засобів у ТОВ «XXX» представлено у додатку Г.

ТОВ «XXX» відповідно до Наказу про облікову політику для нарахування амортизації необоротних активів використовує прямолінійний метод нарахування амортизації.

Однак, прямолінійний метод не враховує ні моральний, ні фізичний знос об'єктів необоротних активів, а також їх простоті.

Тому його рекомендовано використовувати для нарахування амортизації на такі об'єкти необоротних активів, як будівлі та споруди, оскільки вони приносять однаковий дохід впродовж строку їх корисного використання.

Розрахунок амортизації основних засобів умовно можна поділити на три

частини (рис. 2.5).

ТОВ «XXX»					Затверджено: _____ підпис _____							
Розрахунок амортизації основних засобів за 2021 рік (прямолінійним методом)												
А. По об'єктах на початку року												
Інвентарний номер	Найменування об'єкта	Балансова вартість	Ліквідаційна вартість	Амортизацій на вартість	Термін очікуваного використання	Розрахунок амортизації		Знос з початку використання				
						рік	місяць					
23456	Верстат 23	13000	1000	12000	4	3000	250	4750				
34567	Верстат В 46	21000	2000	19000	10	1900	158	6180				
Разом	-	34000	3000	31000	14	4900	408	10930				
Б. За основними засобами, що надійшли та вибули у звітному періоді (також зазначають ті об'єкти, що передані і повернуті з модернізації або реконструкції і т.д.)												
Інвентарний номер	Найменування об'єкта	Балансова вартість	Ліквідаційна вартість	Амортизацій на вартість	Термін очікуваного використання	Розрахунок амортизації		Знос з початку використання				
						рік	місяць					
14623	Верстат АТ26	6000	-	6000	3	2000	168	1000				
Разом	-	6000	-	6000	3	2000	168	1000				
У. Всі об'єкти що надійшли, вибули та залишились на кінець року												
Групування амортизації по усіх об'єктах на	Амортизація за місяць											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	10930	408	408	408	408	408	408	575	575	575	575	576
Розрахунок склав _____ Крупський В. П.												
Головний бухгалтер _____ Мала І.												

Рис. 2.5. Розрахунок амортизації основних засобів (прямолінійним методом)

Основні засоби, щодо яких прийнято рішення про їх реалізацію, переводять до складу необоротних активів, утримуваних для продажу (субрахунок 286 «Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу»). Переводити об'єкт основних засобів до запасів потрібно й у тому випадку, коли підприємство не

планувало його реалізацію, а причина для продажу виникла неочікувано.

Приклад відображення господарських операцій на бухгалтерських рахунках щодо обліку наявності й руху основних засобів наведено у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Облікове відображення операцій щодо основних засобів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дт	Кт	
1. Зарахування об'єктів капітальних інвестицій після введення їх в експлуатацію	10	15	25000
2. Відображено вартість безоплатно отриманих основних засобів	10	424	9300
3. Нараховано знос (амортизацію) основних засобів виробничого призначення	23	131	1020
4. Списано витрати із поліпшення об'єкта основного засобу на збільшення їх первісної вартості	10	15	45800
5. Списано витрати поточного ремонту основного засобу виробничого призначення, здійсненого підрядним способом	23	631	2800
Відображено ПДВ	641	631	560
6. Ліквідація основних засобів			
- списано нараховану суму зносу	131	10	28700
- списано залишкову вартість об'єкта	976	10	8900

Якщо утримувані для продажу основні засоби до дати балансу, то на дату балансу їх відображають за найменшою з двох вартостей: балансовою вартістю; або чистою вартістю реалізації (справедливою вартістю активу за вирахуванням очікуваних витрат на його реалізацію).

Суму перевищення балансової вартості активу над такою вартістю включають до складу інших операційних витрат (Дт 946 - Кт 286). Це правило не стосується оцінки об'єктів, які оцінюються за справедливою вартістю.

При переведенні безоплатно отриманого об'єкта основних засобів, який ще не повністю з амортизувався, до складу необоротних активів, утримуваних для продажу, визнається дохід: Дт 424 - Кт 745 (у сумі залишку додаткового капіталу, несписаного в процесі амортизації).

Якщо переоцінка основних засобів проводиться періодично та при цьому враховуються умови відтворення, то відтворювальна вартість дає реальну картину вартості основних засобів і передбачає реальну оцінку на момент складання

фінансової звітності. Кореспонденція рахунків із відображення придбання у кредит основних засобів представлена у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Облікове відображення придбання в кредит основних засобів

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків		Сума, грн
	Дебет	Кредит	
Одержано кредит в банку на купівлю автомобіля	311	501	505 000
Здійснено авансовий платіж за автомобіль	371	311	600 000
Відображено заставу банку у вигляді автомобіля за вартістю, зазначеною в кредитному договорі	05		505 000
Отримано автомобіль від постачальника	152	631	500 000
Відображено суму ПДВ, сплачену у вартості автомобіля, відповідно до податкової накладної	641	631	100 000
Проведено закриття розрахунків з постачальником	631	371	600 000
Нараховано збір на обов'язкове державне пенсійне страхування	152	651	25 750
Нараховано платежі за реєстрацію автомобіля	152	642	3000
Сплачено за реєстрацію автомобіля	642	311	5800
Сплачено витрати, пов'язані з одержанням кредиту	951	311	26 800
Відображено добровільне страхування КАСКО автомобіля	39	655	27 500
Введено автомобіль в експлуатацію	105	152	528 750
Переведено довгострокову заборгованість за кредитом до складу поточної заборгованості	501	611	101 000
Нараховано відсотки за користування кредитом	951	684	16 800
Перераховано кошти в погашення основного боргу за кредитом	611	311	101 000

Дохід, отриманий від продажу об'єкта основних засобів, відображається на субрахунку 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів», а собівартість об'єкта – на субрахунку 943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів».

Можливі причини нестачі основних засобів, виявлені при проведенні інвентаризації: помилка в обліку (наприклад, не списаний з балансу необоротний актив); крадіжкою, псуванням, руйнуванням активу і т. д.. Якщо помилка: Дт 23, 91–94 – Кт 13 методом «сторно» (якщо до моменту виявлення помилки на фактично відсутній об'єкт основних засобів в обліку нараховувалася амортизація) або Дт 44 – Кт 13 (помилка минулого року).

Винна особа виявлена одразу після проведення інвентаризації: Дт 375 Кт 10, 11. Винна особа не виявлена одразу: Дт 072 «Невідшкодовані нестачі і втрати від

псування цінностей» (позабалансовий рахунок) – до моменту встановлення винних осіб або закриття справи згідно із законодавством Дт 976 «Списання необоротних активів» – Кт 10, 11 (списання залишкової вартості з балансу); Дт 375 – Кт 746 (при встановленні винної особи); Кт 072 При списанні основних засобів і МНМА оформляють акти довільної форми (можна на основі форм № ОЗ-3 і № 4) або за формами, затвердженими Наказом № 818. Приклад наказу про ліквідацію основного засобу представлено на рис. 2.6.

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ «XXX»		
Код ЄДРПОУ 25169355		
НАКАЗ		
10.07.2023	Полтава	№ 72
Про ліквідацію основного засобу У зв'язку зі знищенням внаслідок пожежі, що сталася 22.05.2023, касового апарата за інвентарним № 859 (встановленого у торговельному залі № 5 ТОВ «XXX») та на підставі протоколу інвентаризаційної комісії за результатами позапланової інвентаризації 28.06.2023		
НАКАЗУЮ: - Постійно діючій комісії, затвердженій наказом від 11.01.2023 № 2, у дводенний строк із дати цього наказу: – провести ліквідацію касового апарата, інвентарний № 859; – визначити можливість продажу непридатного до використання касового апарата, інвентарний № 113, встановити його вартість. - Постійно діючій комісії у дводенний строк після завершення ліквідації касового апарата, інвентарний № 113, передати матеріали стосовно ліквідації, включаючи акт на списання (ліквідацію), на затвердження генеральному директору. - Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.		
Директор	підпис	

Рис. 2.6. Приклад наказу про ліквідацію основного засобу

Як висновок, зауважимо, що середньорічні витрати на ремонт активу є значно вищими, ніж сума їх нарахованої амортизації, тому використання прискорених методів нарахування амортизації та скорочення терміну корисного використання активів уможливить через більш інтенсивну амортизацію швидше повертати кошти, вкладені в них. Опредерограма документопотоку щодо ремонту об'єкта основних засобів представлено у додатку Д.

Інформаційний масив щодо обліку основних засобів у ТОВ «XXX» зосереджений в автоматизованій бухгалтерії програмного продукту «1С:

Бухгалтерія 8.3» і забезпечує, як вимоги обліку, так і функції управління (відновлення основних засобів за їх матеріально-речовим складом і кількістю відокремлених об'єктів), при надходженні та реалізації яких приймаються відповідні облікові рішення (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Основні первинні документи для обліку основних засобів

Операція	Документ в 1С:Підприємство (конфігурації - Бухгалтерія, УТП, BAS Бухгалтерія)
Придбання об'єкта ОЗ	«Надходження товарів і послуг»
Введення в експлуатацію + створення Інвентарної картки об'єкта ОЗ	«Акт приймання передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів» форми ОЗ-1 «Інвентарна картка обліку основних засобів форми ОЗ-6 (автоматично створюється по всіх введених в експлуатацію об'єктах ОЗ, знаходиться в Довіднику «Основні засоби», має форму для друку)
Модернізація і ремонт ОЗ	«Акт приймання здачі відремонтованих, реконструйованих та модернізованих об'єктів» форми ОЗ-2
Списання ОЗ	«Акт списання основних засобів» форми ОЗ-3
Переоцінка ОЗ	«Акт переоцінки основних засобів», довільна форма
Нарахування амортизації	Звіт «Відомість амортизації» за період, довільна форма

Для деталізації положень, викладених у Наказі про облікову політику ТОВ «XXX» здійснюється налаштування параметрів обліку в частині обліку основних засобів автоматизованої програми «1С: Бухгалтерія 8.3».

Для узагальнення та збереження інформації щодо обліку основних засобів у програмі передбачено довідник «Основні засоби» (меню Довідники – «ОЗ і НМА» – «Основні засоби»), що не змінюються з часом і не залежать від специфіки суб'єкта господарювання при введенні їх на баланс. Вихідні машинограми з обліку основних засобів представлено у додатку Е. Головним джерелом даних для зацікавлених користувачів про майновий та фінансовий стан організації є «Баланс (Звіт про фінансовий стан)». Перший розділ активу «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» ТОВ «XXX» відображає інформації про активи, які використовуються більше одного року (табл. 2.4). У р. 1010 наводиться вартість власних і одержаних на умовах фінансового лізингу об'єктів, які віднесені до складу основних засобів, а також вартість основних засобів, одержаних в довірче управління або на праві господарського ведення або праві оперативного управління.

Методика формування статті «Основні засоби» І розділу активу балансу

ТОВ «XXX» (станом на кінець 2021 року)

Назва статті	Код рядка	Вихідні дані	Сума, тис. грн
Основні засоби	1010 (р. 11011 - р. 1012)		152948
- первинна вартість	1001	Дт 10, 11	245550
Земельні ділянки		Дт 101	301
Будинки, споруди (приміщення цехів, складів, адміністративний корпус)		Дт 103	77722
Машини та обладнання (обладнання цехів тощо)		Дт 104	146299
Транспортні засоби (легкові та вантажні автомобілі)		Дт 105	10476
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)		Дт 106	4472
Багаторічні насадження		Дт 108	4
Інші основні засоби		Дт 109	569
Бібліотечні фонди		Дт 111	12
Інші необоротні матеріальні активи		Дт 117	5695
- накопичена амортизація	1002	(Кт 131, 132)	92602
Будинки, споруди (приміщення цехів, складів, адміністративний корпус)			18790
Машини та обладнання (обладнання цехів тощо)			60144
Транспортні засоби (легкові та вантажні автомобілі)			5473
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)			2401
Інші основні засоби			99
Інші необоротні матеріальні активи			5695

Таким чином, річна звітність дає змогу користувачам оцінити фінансовий стан ТОВ «XXX» за звітний період.

2.3. Податкові аспекти обліку операцій з руху основних засобів

У податковому обліку слід орієнтуватися на норми пп. 14.1.138 ПКУ, відповідно до якого всі основні засоби та інші необоротні матеріальні активи розподілені на 16 груп. Наразі особливої уваги заслуговує питання нарахування податкової амортизації основних засобів. Дві амортизації (у бухгалтерському та податковому обліку) нараховують тільки суб'єкти господарювання, платники на загальній системі оподаткування, які застосовують податкові різниці.

Ведення податкового обліку врегульовано Податковим кодексом України (далі

– ПКУ), проте правила нарахування податкової амортизації основних засобів визначено НП(С)БО 7, якщо суб'єкт господарювання веде облік за національними стандартами, або МСБО 16, у разі ведення обліку за міжнародними стандартами.

Основними відмінностями нарахування бухгалтерської та податкової амортизації є:

- встановлення вартісного критерію об'єктів основних засобів (для цілей податкового обліку п. 14.1.138 ПКУ встановлено межу – 20000 грн, а для цілей бухгалтерського обліку такий критерій відсутній);

- встановлення мінімальних строків корисної експлуатації об'єктів основних засобів (для цілей податкового обліку строки встановлено п. 138.3.3 і п. 138.3.3 ПКУ, а для цілей бухгалтерського обліку вони відсутні);

- виробничий метод нарахування амортизації (для цілей податкового обліку був відсутній, проте з 23.05.2020 року п. 138.3.1 ПКУ дозволено його використання за певних умов, а для цілей бухгалтерського обліку такий метод передбачено НП(С)БО 7 для вільного використання);

- невиробничі основні засоби (для цілей податкового обліку амортизацію на невиробничі основні засоби не нараховують, а для цілей бухгалтерського обліку не важливо виробничого, чи невиробничого призначення основні засоби амортизація нараховується на об'єкти за загальними правилами);

- консервація основних засобів (для цілей податкового обліку з 23.05.2020 року амортизація не нараховується за період не використання основних засобів у господарській діяльності у зв'язку з модернізацією, реконструкцією, добудовою, дообладнання та консервацію).

Отже, зміни в податковому законодавстві, значно підвищили рівень гармонізації бухгалтерського та податкового обліку основних засобів, зокрема: майже однотипна їх класифікація, ідентичність методів нарахування амортизації, правила визначення залишкової вартості, а також визначення витрат поліпшення свідчить про наближення правил податкової та обліково-аналітичної систем обліку в частині обліку основних засобів та порядку нарахування на них амортизації.

РОЗДІЛ 3

АНАЛІЗ РУХУ ТА СТАНУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1. Фінансово-економічний стан суб'єкта господарювання

Використовуючи дані фінансової звітності – «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» та «Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за 2020 – 2022 рр. ТОВ «XXX» (додатки Ж, З, К) проведемо оцінку фінансового стану, а саме аналіз:

- складу, динаміки та структури майна;
- складу, динаміки та структури джерел формування капіталу;
- складу, динаміки та структури дебіторської та кредиторської заборгованості;
- ліквідності балансу;
- показників ліквідності та платоспроможності.

Майновий стан – це одна з основних характеристик фінансового стану ТОВ «XXX», за допомогою якої можна оцінити склад, розміщення, структуру та динаміку активів. Загалом, комплексна оцінка майнового стану суб'єктів господарювання передбачає визначення економічного потенціалу ТОВ «XXX», що дає можливість забезпечити ідентифікацію його місця в економічному середовищі.

Оцінка майнового і фінансово-економічного стану ТОВ «XXX» створює необхідну інформаційну базу для ухвалення управлінських і фінансових рішень щодо проблемних питань купівлі-продажу бізнесу, напрямів виробничого розвитку, залучення або здійснення інвестицій.

Оцінку майнового стану ТОВ «XXX» проведемо за даними форми звітності - ф. № 1 - у динаміці за 2020 – 2022 рр. в цілому за рік.

На рис. 3.1 наведено методичний підхід та послідовність проведення аналізу майнового стану ТОВ «XXX».

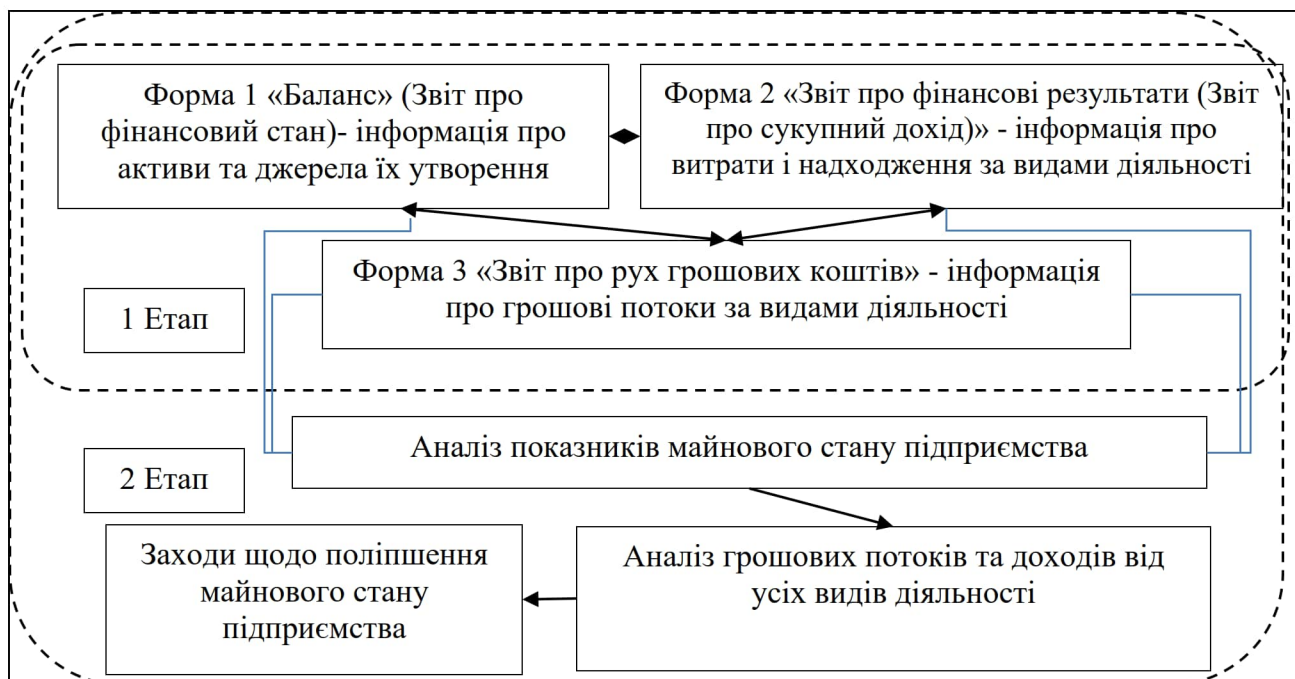

Рис. 3.1. Етапи аналізу майнового стану підприємства

Аналіз майна ТОВ «XXX» за 2020 – 2022 рр. починається з аналізу складу, структури та динаміки загального капіталу (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

**Динаміка та структура майна ТОВ «XXX» за 2020 - 2022 рр.
(станом на кінець року)**

Види активів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р	
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	суми, тис. грн	у %
Майно – всього	481871	100,0	670383	100,0	738409	100	+256538	+53,2
1. Необоротні активи	173844	36,1	222033	33,1	217898	29,5	+44054	+25,3
1.1. Основні засоби	110754	23,0	152948	22,8	144767	19,6	+34013	+30,7
2. Оборотні активи	308027	63,9	448350	66,9	520511	70,5	+212484	+69,0
2.1. Запаси	81770	17,0	137424	20,5	187996	25,5	+106226	У 2,3 р.
2.1.1. Виробничі запаси	47079	9,8	83303	12,4	103348	14,0	+56269	У 2,2 р.
2.1.2. Незавершене виробництво	4296	0,9	6796	1,0	4579	0,6	+283	+6,6
2.1.3. Готова продукція та товари	30395	6,3	47325	7,1	80069	10,8	+49674	У 2,6 р.
2.2. Поточна дебіторська заборгованість	96135	20,0	142637	21,3	53287	7,2	-42848	-44,6
2.3. Грошові кошти	130031	27,0	167993	25,1	278724	37,7	+148693	У 2,1 р.
2.4. Витрати майбутніх періодів	52	0,0	56	0,0	94	0,0	+42	+80,8
2.5 Інші оборотні активи	39	0,0	240	0,0	410	0,1	+371	У 10,5 р.

Аналіз майнового стану показав, що у 2022 році вартість майна ТОВ «ХХХ» порівняно з 2020 роком зросла на 256 млн. 538 тис. грн або на 53,2 %. Вартість необоротних активів, яка представлена основними засобами, збільшилась на 44 млн. 54 тис. грн, або на 25,3 %.

Вартість оборотних активів ТОВ «ХХХ» збільшилась у 2022 році порівняно з 2020 роком на 212 млн. 484 тис. грн, або на 69 %. Зростання відмічено у вартості запасів на 106 млн. 226 тис. грн, або у 2,3 рази, які представлені виробничими запасами та готовою продукцією та товарами. Зниження відмічено по вартості поточної дебіторської заборгованості на 49 млн. 674 тис. грн, або у 2,6 рази.

Зростання відмічено по вартості грошових коштів та поточних фінансових інвестицій на 148 млн. 693 тис. грн або у 2,1 рази. Також зросла вартість витрат майбутніх періодів на 42 тис. грн, або на 80,8 %. По іншим оборотним активам відмічено зростання на 371 тис. грн або у 10,5 разів. У структурі майна ТОВ «ХХХ» за 2020 - 2022 рр. переважає питома вага оборотних активів – 63,9 , 66,9 та 70,5. Важливою статтею майна ТОВ «ХХХ» є дебіторська заборгованість, аналіз якої проведемо у табл. 3.2.

Таблиця 3.2

**Динаміка та структура дебіторської заборгованості ТОВ «ХХХ»
за 2020 - 2022 рр. (станом на кінець року)**

Види дебіторської заборгованості	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
Довгострокова дебіторська заборгованість	1635	1,7	4371	3,0	4486	7,8	+2851	У 2,7 р.
Дебіторська заборгованість за продукцію	73169	74,8	114733	78,0	36267	62,8	-26902	-50,4
Дебіторська заборгованість за розрахунками:								
За виданими авансами	18563	19,0	18068	12,3	9509	16,5	-9054	-48,8
З бюджетом	2874	2,9	6912	4,7	4283	7,4	+1409	+49,0
З нарахованих доходів	44	0,0	43	0,0	493	0,9	+449	У 11,2 р.
Інша поточна дебіторська заборгованість	1485	1,5	2881	2,0	2735	4,7	+1250	+84,2
Всього	97770	100	147008	100	57773	100	-39997	-40,9

Аналіз табл. 3.2 показав, що сума дебіторської заборгованості ТОВ «XXX» у 2022 році порівняно з 2020 роком зменшилась на 39 млн. 997 тис. грн або на 40,9, за рахунок дебіторської заборгованості за продукцію, яка знизилась на 26 млн. 902 тис. грн, або на 50,4 та за виданими авансами, які зменшились на 9 млн. 54 тис. грн, або на 48,8 .

Зростання відмічено по вартості довгострокової дебіторської заборгованості на 2 млн. 851 тис. грн або у 2,7 рази, за розрахунками з бюджетом на 1 млн. 409 тис. грн, або на 49, за розрахунками з нарахованих доходів на 449 тис. грн, або у 11,2 рази та по вартості іншої поточної дебіторської заборгованості – на 1 млн. 250 тис. грн, або на 84,2. У структурі дебіторської заборгованості за 2020 - 2022 рр. переважає частка заборгованості за продукцію – 74,8%, 78 та 62,8 . Динаміка та структура джерел формування капіталу ТОВ «XXX» відображено у табл. 3.3. Аналіз даних табл. 3.3 показав, що загальна сума капіталу досліджуваного підприємства у 2022 р. збільшилась порівняно з 2020 р. на 5256 млн. 538 тис. грн або на 53,2. Сума власного капіталу підприємства зросла на 258 млн. 131 тис. грн або на 56,2 %, за рахунок зареєстрованого капіталу та нерозподіленого прибутку.

Таблиця 3.3

**Динаміка та структура джерел формування капіталу
ТОВ «XXX» за 2020 – 2022 рр. (станом на кінець року)**

Види пасивів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р	
	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	сума, тис. грн	у % до під- сумку	суми, тис. грн	у %
Капітал – всього	481871	100,0	670383	100	738409	100	+256538	+53,2
1. Власний капітал	460006	95,5	636781	95,0	718137	97,3	+258131	+56,1
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	30	0,0	30	0,0	30	0,0	X	X
1.2. Нерозподілений прибуток	459499	95,4	636274	94,9	717630	97,2	+258131	+56,2
2. Зобов'язання забезпечення	21865	4,5	33602	5,0	20272	2,7	-1593	-7,3
2.1. Поточні зобов'язання забезпечення	21865	4,5	33602	5,0	20272	2,7	-1593	-7,3
2.1.1. Поточна кредиторська заборгованість	15019	3,1	25543	3,8	13303	1,8	-1716	-11,4

Сума зобов'язань та забезпечень ТОВ «ХХХ» у 2022 році порівняно з 2020 роком знизилась на 1 млн. 593 тис. грн, або на 7,3 % за рахунок суми поточних зобов'язань та забезпечень, які представлені поточною кредиторською заборгованістю.

У структурі пасивів ТОВ «ХХХ» протягом 2020 – 2022 рр. переважає питома вага власного капіталу – 95,5 %, 95 % та 97,3 %. Використавши дані фінансової звітності досліджуваного підприємства проаналізуємо динаміку та структуру зобов'язань ТОВ «ХХХ» у табл. 3.4 та рис. 3.2.

Таблиця 3.4

**Динаміка та структура зобов'язань та забезпечень ТОВ «ХХХ»
за 2020 – 2022 рр. (станом на кінець року)**

Види зобов'язань	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
1.Поточні зобов'язання, в т.ч. за:	15019	100	25543	100	13303	100	-1716	-11,4
товари, роботи, послуги	3944	26,3	6752	26,4	2823	21,2	-1121	-28,4
розрахунками з бюджетом	6957	46,3	11593	45,4	6581	49,5	-376	-5,4
розрахунками зі страхування	725	4,8	1285	5,0	702	5,3	-23	-3,2
розрахунками з оплати праці	3261	21,7	5152	20,2	2682	20,2	-579	-17,8
одержаними авансами	132	0,9	761	3,0	515	3,9	+383	У 3,9 р.
Всього:	15019	100	25543	100	13303	100	-1716	-11,4

У 2022 р. порівняно з 2020 р. сума поточних зобов'язань зменшилась на 1 млн. 716 тис. грн або на 11,4 %.

У складі поточних зобов'язань зниження відмічено по таких складових: за товари, роботи, послуги на 1 млн. 121 тис. грн або на 28,4 %, за розрахунками за страхуванням на 23 тис. грн, або на 3,2 %, за розрахунками з бюджетом на 376 тис. грн, або на 5,4 % та за розрахунками з оплати праці на 579 тис. грн, або 17,8. Зростання відмічено за одержаними авансами на 383 тис. грн або у 3,9 рази.

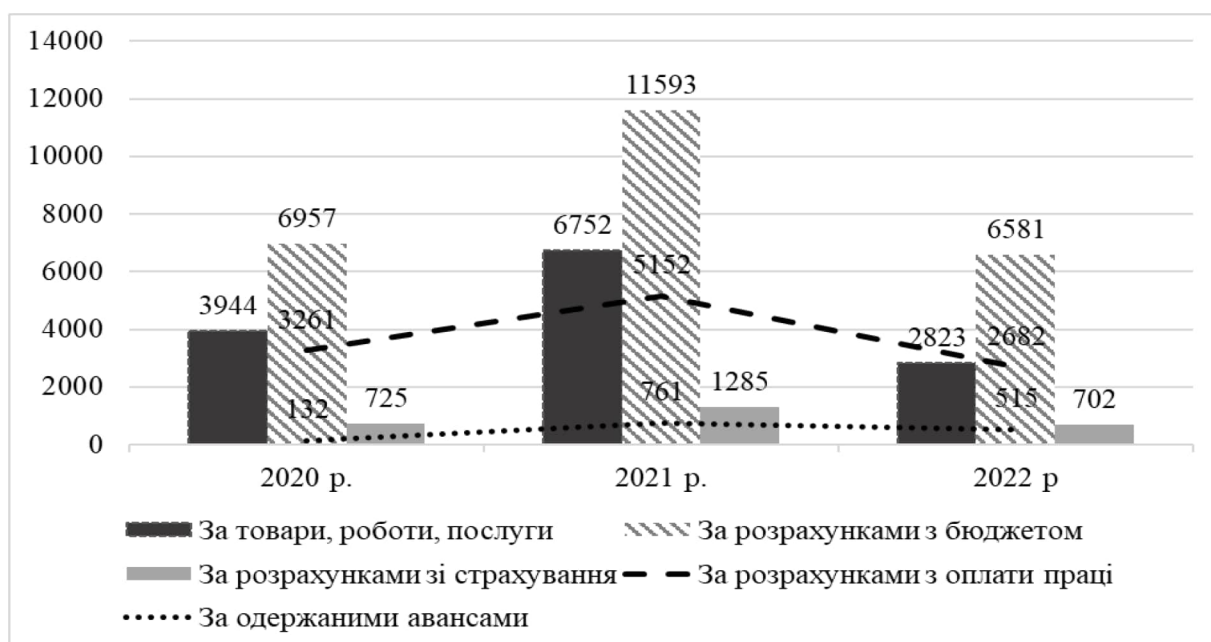

Рис. 3.2. Ілюстративне зображення динаміки поточної кредиторської заборгованості ТОВ «XXX» за 2020 - 2022 рр.

Аналізуючи структуру поточної заборгованості, можна зробити висновок, що протягом 2020 - 2022 рр. переважає частка за розрахунками з бюджетом – 46,3 %, 45,4 % та 49,5 %.

Для порівняльного аналізу розглянемо дані табл. 3.5 та графічне зображення динаміки дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «XXX» за 2020 – 2022 рр. (рис. 3.3).

Таблиця 3.5

**Порівняльний аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості
ТОВ «XXX» за 2020 – 2022 рр., тис. грн (станом на кінець року)**

Види заборгованості	Дебі- торська	Креди- торська	Перевищення заборгованості	
			дебіторської	Кредиторської
1	2	3	4	5
2020 р.				
За товари, роботи та послуги	73169	3944	+69225	-
За виданими авансами	18563	-	+18563	-
З бюджетом	2874	6957	-	+4083
Зі страхування	-	725	-	+725
З оплати праці	-	3261	-	+3261
За одержаними авансами	-	132	-	+132
З нарахованих доходів	44	-	+44	-
Інша заборгованість	1485	-	+1485	-
Всього	96135	15019	+81116	-

Продовж. табл. 3.5

1	2	3	4	5
2021 р.				
За товари, роботи та послуги	114733	6752	+107981	-
За виданими авансами	18068	-	+18068	-
З бюджетом	6912	11593	-	+4681
Зі страхування	-	1285	-	+1285
З оплати праці	-	5152	-	+5152
За одержаними авансами	-	761	-	+761
З нарахованих доходів	43	-	+43	-
Інша заборгованість	2881	-	+2881	-
Всього	142637	25543	+117094	-
2022 р.				
За товари, роботи та послуги	36267	2823		-
За виданими авансами	9509	-	+9509	-
З бюджетом	4283	6581	-	
Зі страхування	-	702	-	+702
З оплати праці	-	2682	-	+2682
За одержаними авансами	-	515	-	+515
З нарахованих доходів	493	-	+493	-
Інша заборгованість	2735	-	+2735	-
Всього	53287	13303	+39984	-

Отже, протягом 2020 – 2022 рр. переважає дебіторська заборгованість над кредиторською відповідно на 81 млн. 116 тис. грн, 117 млн. 094 тис. грн та 39 млн. 984 тис. грн.

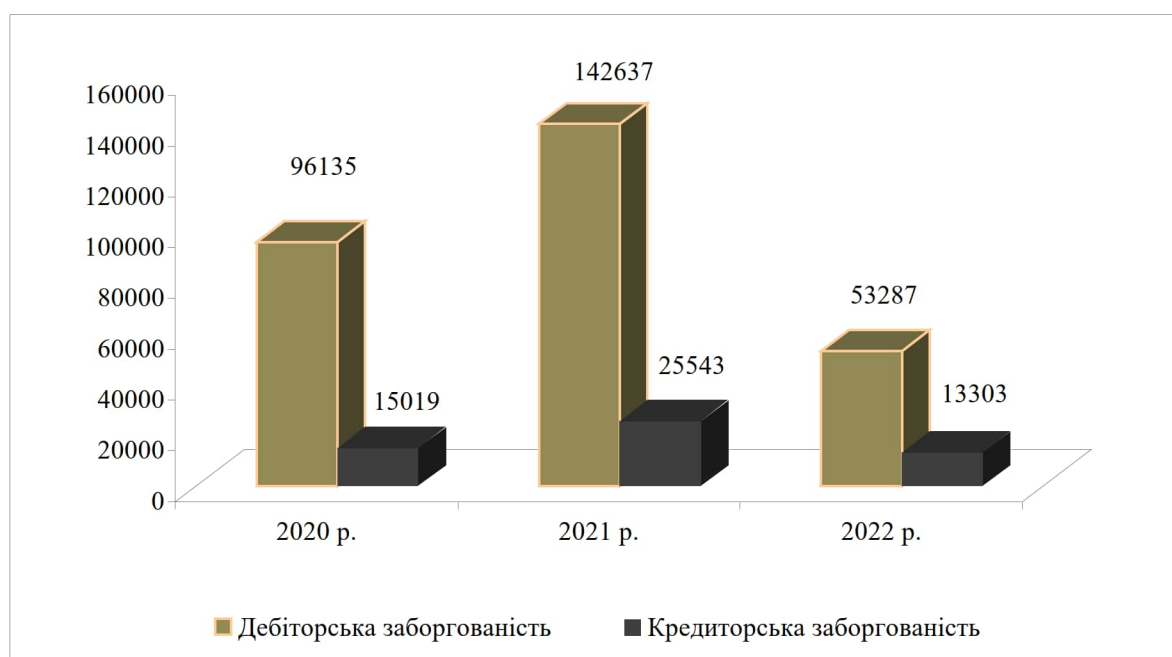

Рис. 3.3. Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості
ТОВ «XXX» за 2020 – 2022 рр., тис. грн

На підставі аналізу динаміки дебіторської заборгованості підприємства і складеного прогнозу її стану керівники приймають рішення щодо стратегії кредитної політики підприємства, основні складові якої такі: період кредитування, стандарти кредитоспроможності, політика інкасації. Ліквідність – це показник, який показує, як швидко підприємство може безперешкодно продати свої активи, одержати гроші і повернути борги у міру настання строку їх повернення. Аналіз ліквідності балансу полягає у порівнянні засобів (активів балансу), які згруповані за ступенем їх ліквідності, із зобов'язаннями (пасив балансу), які згруповані за строками їх погашення та розміщені у порядку зростання їх термінів.

За ознакою рівня ліквідності, тобто швидкості перетворення в грошові кошти, активи підприємства поділяються на 4 групи: високоліквідні, або найбільш ліквідні активи (A1); середньоліквідні, або активи, що швидко реалізуються (A2); низьколіквідні, або активи, що повільно реалізуються (A3); важколіквідні, або активи, що важко реалізуються (A4). Проведемо аналіз динаміки та структури активів ТОВ «XXX» за рівнем ліквідності у табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Динаміка та структура активів для визначення ліквідності ТОВ «XXX» за 2020 - 2022 рр. (станом на кінець року)

Види активів за рівнем ліквідності	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
1. Високоліквідні активи	130031	27,0	167993	25,1	278724	37,7	+148693	У 2,1 р.
2. Середньоліквідні активи	96174	20,0	142877	21,3	53967	7,4	-42477	-44,2
3. Низьколіквідні активи	81770	16,9	137424	20,5	187996	25,4	+106226	У 2,3 р.
4. Важколіквідні, або активи, що важко реалізуються	173896	36,1	222089	33,1	217992	29,5	+44096	+25,4
Разом	481871	100,0	670383	100,0	738409	100,0	+256538	+53,2

Аналіз активів за рівнем ліквідності ТОВ «XXX» показав, що їх вартість збільшилась у 2022 р. порівняно з 2020 р. на 256 млн. 538 тис. грн, або на 53,2 %.

У розрізі активів відмічено підвищення вартості високоліквідних активів на 148 млн. 693 тис. грн або у 2,1 рази та низько-ліквідних активів – на 106 млн. 226 тис. грн, або у 2,3 рази.

Зниження відмічено по вартості середньо-ліквідних активів на 42 млн. 477 тис. грн, або на 44,2 %.

Зростання також відмічено по вартості важко-ліквідних на 44 млн. 96 тис. грн, або на 25,4 %.

У структурі активів підприємства за 2020 - 2021 рр. переважала частка важко-ліквідних активів – 36,1 % та 33,1 %. У 2022 році переважала частка високоліквідних активів – 37,7 %.

За ознакою терміновості оплати пасиви балансу, або зобов'язання, поділяються на 4 групи: найбільш термінові зобов'язання, або негайні пасиви (П1); короткострокові зобов'язання, або короткострокові пасиви (П2); довгострокові зобов'язання, або довгострокові пасиви (П3); постійні зобов'язання, або постійні пасиви (П4). Проведемо аналіз динаміки та структури зобов'язань ТОВ «XXX» за терміновістю у табл. 3.7.

Таблиця 3.7

**Динаміка та структура пасивів за терміновістю ТОВ «XXX»
за 2020 - 2022 рр. (станом на кінець року)**

Види пасивів за терміном оплати	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
1. Найбільш строкові зобов'язання	16511	3,5	26672	4,2	13820	1,9	-2691	-16,3
2. Постійні пасиви	460006	96,5	636781	95,8	718137	98,1	+258131	+56,1
Разом	476517	100	663453	100	731957	100	+255440	+53,6

Аналіз пасивів за терміном оплати ТОВ «XXX» показав, їх сума у 2022 р. порівняно з 2020 р. збільшилась на 255 млн. 440 тис. грн, або на 53,6 %, за рахунок

вартості найбільш строкових зобов'язань, які знизилися на 2 млн. 691 тис. грн, або на 16,3 %. Збільшення відмічено по вартості постійних пасивів, що збільшилися 258 млн. 131 тис. грн, або на 56,1 %.

У структурі пасивів ТОВ «ХХХ» протягом 2020 - 2022 рр. переважає частка – 96,5 %, 95,8 % та 98,1 %.

За даними табл. 3.8 в звітному році виконуються такі умови: $A1 > П1$; $A2 > П2$; $A3 > П3$. Перші дві умови дають змогу виявити поточну ліквідність підприємства, яка свідчить про його поточну платоспроможність.

Виконання умови $A3 > П3$ є свідченням перспективної платоспроможності підприємства.

Таблиця 3.8

Оцінка ліквідності балансу ТОВ «ХХХ» за 2020 - 2022 рр., тис. грн

Умовні позначення	Надлишок (+) або нестача (-) платіжних засобів	Роки		
		2020	2021	2022
A1-П1	Високоліквідних активів	113520	141321	264904
A2-П2	Середньоліквідних активів	96174	142877	53697
A3-П3	Низьколіквідних активів	81770	137424	187996
	Разом	286110	414692	500145

Використаємо дані табл. 3.9 для оцінки платоспроможності ТОВ «ХХХ» систему показників, які мають назву коефіцієнтів ліквідності.

Таблиця 3.9

Показники оцінки ліквідності та платоспроможності ТОВ «ХХХ» за 2020 - 2022 рр.

Показники	Нормативне значення	Роки			Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.
		2020	2021	2022	
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$>0,2$	5,947	4,999	13,749	+7,802
Проміжний коефіцієнт покриття	$>0,7$	10,346	9,252	16,398	+6,053
Загальний коефіцієнт покриття	$\geq 1,5$	14,088	13,343	25,676	+11,589
Коефіцієнт платоспроможності	$\geq 0,1$	5,947	4,999	13,749	+7,802
Коефіцієнт критичної ліквідності	$\geq 0,8$	11,738	10,662	20,352	+8,614

Станом на 2022 рік коефіцієнт абсолютної ліквідності є вище нормативного на 13,749 пункти, тобто використавши грошові кошти підприємства мало змогу погасити поточні зобов'язання (на 1 грн поточних зобов'язань припадало 13,7 грн грошових коштів).

Проміжний коефіцієнт покриття є вище нормативного у 2022 році на 15,698 пункти. Розрахований показник показав, що відповідно на 1 грн поточних зобов'язань припадало відповідно до 2022 року 16,4 грн (при нормативі $\geq 0,7$).

Загальний коефіцієнт покриття є вище нормативного протягом 2022 року. На 1 грн поточних зобов'язань у 2022 р. припадає 25,7 грн оборотних активів підприємства (при нормативі $\geq 1,5$).

За допомогою способу ланцюгових підстановок визначимо вплив факторів на зміну коефіцієнта загальної ліквідності ТОВ «XXX» (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

**Вихідна інформація для факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності
ТОВ «XXX» за 2020, 2022 рр.**

Показники	Умовні позначення	Роки		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
		2020	2022	абсолютне	відносне, %
1. Оборотні активи, тис. грн	ОА	308027	520511	+212484	+69,0
2. Поточні зобов'язання, тис. грн	ПЗ	21865	20272	-1593	-7,3
3. Коефіцієнт загальної ліквідності	КЗЛ	14,088	25,676	+11,588	X

Модель факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ = \frac{ОА}{ПЗ} \quad (3.1)$$

За даними табл. 3.10 проводиться розрахунок умовного значення коефіцієнта загальної ліквідності:

Модель факторного аналізу коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ = \frac{ОА}{ПЗ} \quad (3.2)$$

За даними табл. 3.10 проводиться розрахунок умовного значення коефіцієнта загальної ліквідності:

$$КЗЛ_{ум} = \frac{ОА_1}{ПЗ_0} \quad (3.3)$$

$$КЗЛ_{ум} = 520511/21865=23,8$$

Загальна зміна (+;-) коефіцієнта загальної ліквідності ТОВ «XXX»:

$$\Delta КЗЛ = КЗЛ_1 - КЗЛ_0. \quad (3.4)$$

$$\Delta КЗЛ = 25,676 - 14,088 = +11,588.$$

у тому числі за рахунок факторів:

1. Оборотних активів:

$$\Delta КЗЛ_{оа} = КЗЛ_{ум} - КЗЛ_0. \quad (3.5)$$

$$\Delta КЗЛ_{оа} = 23,8 - 14,088 = +9,712 .$$

2. Поточних зобов'язань:

$$\Delta КЗЛ_{пз} = КЗЛ_1 - КЗЛ_{ум} \quad (3.6)$$

$$\Delta КЗЛ_{пз} = 25,676 - 23,8 = +1,876.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta КЗЛ = \Delta КЗЛ_{оа} + \Delta КЗЛ_{пз} \quad (3.7)$$

$$\Delta КЗЛ = 9,712 + 1,876 = +11,588.$$

Отже, коефіцієнт загальної ліквідності ТОВ «XXX» у 2022 році порівняно з 2020 роком збільшився на 11,588 пункти, в тому числі за рахунок зростання вартості оборотних активів на 212 млн. 4484 тис. грн, або на 69 %, коефіцієнт збільшився на 9,712 пункти, за рахунок зниження суми поточних зобов'язань на 1 млн. 593 тис. грн, або на 7,3 %, коефіцієнт збільшився на 1,876 пункти. Перевірка підтвердила правильність розрахунків.

3.2. Аналіз наявності, руху та функціонального стану основних засобів

Аналіз руху та стану основних засобів підприємства, повинен забезпечити виконання наступних завдань:

1. Визначити забезпеченість структурних підрозділів ТОВ «XXX» основними засобами.

2. Відповідність структури та технічного рівня основних засобів ТОВ «XXX» виробничим потребам.

3. Визначення ефективності використання основних засобів ТОВ «XXX».

5. Пошук резервів підвищення ефективності використання основних засобів ТОВ «XXX».

6. Обґрунтування оптимальності управлінських рішень (контролю) та сприяння успішної їх реалізації.

7. Систематичний контроль за виробничим процесом і персоналом підприємства.

З метою забезпечення комплексності економічного аналізу основних засобів ТОВ «XXX» запропоновано його проводити за наступними етапами:

I. Підготовчий: складання плану аналізу на основі врахування основної мети та завдань аналізу основних засобів, обґрунтування набору показників.

II. Основний – систематизація і аналітична обробка вихідних та розрахункових даних про стан та рух основних засобів ТОВ «XXX» з метою виявлення впливу різноманітних факторів на ефективність їх використання.

III. Заключний: узагальнення результатів аналізу стану та руху основних засобів ТОВ «XXX» та оформлення їх в підсумковому документі та надання конкретних пропозицій щодо ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Завданнями аналізу основних засобів ТОВ «XXX» є:

а) оцінка основних засобів;

б) аналіз основних тенденцій розвитку;

в) вивчення та кількісне обчислення впливу основних факторів на величину основних засобів;

г) виявлення, вивчення та використання резервів підвищення ефективності використання основних засобів; д) надання вичерпної інформації для прийняття управлінських рішень.

Динаміку та структуру необоротних активів ТОВ «XXX» за 2020 – 2022 рр. проаналізовано у табл. 3.11.

**Динаміка та структура необоротних активів ТОВ «XXX»
за 2020 – 2022 рр. (станом на кінець року)**

Вид необоротних активів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
1. Нематеріальні активи	1170	0,8	1330	0,5	4036	1,9	+2866	У 3,4 р.
2. Незавершені капітальні інвестиції	7853	4,5	6215	2,8	12106	5,6	+4253	+54,2
3. Основні засоби	110754	63,7	152948	68,9	144767	66,4	+34013	+30,7
4. Довгострокові фінансові інвестиції	48739	28,0	53476	24,1	48685	22,3	-54	-0,1
5. Довгострокова дебіторська заборгованість	1635	0,9	4371	2,0	4486	2,1	+2851	У 2,7 р.
6. Відстрочені податкові активи	3693	2,1	3693	1,7	3818	1,7	+125	+3,4
Всього	173844	100	222033	100	217898	100	+44054	+25,3

Отже, за даними табл. 3.11 вартість необоротних активів завантаженості за збільшилася на 44 млн. 54 тис. грн або на 25,3 % за рахунок вартості основних засобів, що зросли на 34 млн. 13 тис. грн або на 30,7 %. Зросла сума нематеріальних активів на 2 млн. 866 тис. грн або у 3,4 рази.

Окрім того, у ТОВ «XXX» обліковано незавершені капітальні інвестиції, їх сума у 2022 р. порівняно з 2020 р. збільшилась на 4 млн. 253 тис. грн, або на 54,2 %. Зниження відмічено по вартості довгострокових фінансових інвестицій 54 тис. грн або на 0,1 %.

Збільшення відмічено по вартості довгострокової дебіторської заборгованості на 2 млн. 851 тис. грн або у 2,7 рази та відстрочених податкових активів на 125 тис. грн або на 3,4 %.

У структурі необоротних активів ТОВ «XXX» протягом досліджуваних років переважає частка основних засобів, на кінець 2022 р. (рис. 3.4) вона склала 66,4 %, що на 2,7 пункти більше порівняно з 2020 р.

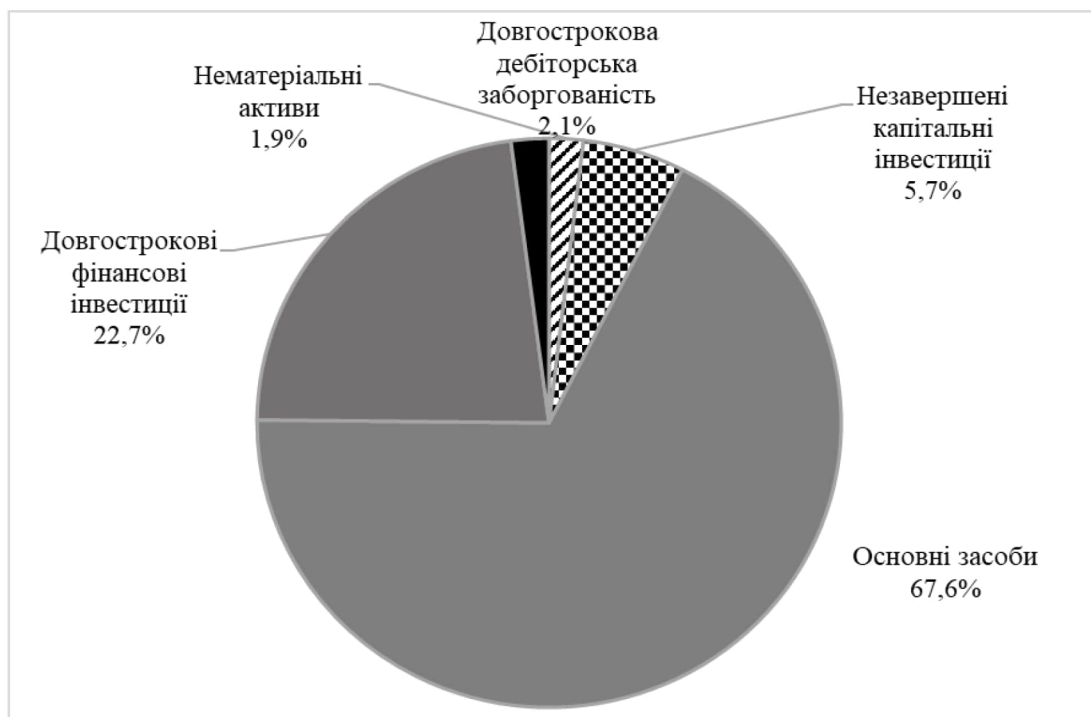

Рис. 3.4. Структура необоротних активів ТОВ «ХХХ»
станом на кінець 2022 р., %

Проаналізуємо динаміку та структуру основних засобів ТОВ «ХХХ», використавши дані розділу II «Основні засоби» Приміток до фінансової звітності (табл. 3.12).

Таблиця 3.8

**Динаміка та структура основних засобів (за первісною вартістю)
ТОВ «ХХХ» за 2020 – 2022 рр.**

Вид необоротних матеріальних активів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
А	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Земельні ділянки	301	0,1	301	0,1	301	0,1	х	Х
2. Будинки та споруди	61620	33,3	77722	31,7	79663	30,6	+18043	+29,3
3. Машини та обладнання	105819	57,2	146299	59,6	152348	58,5	+46529	+44,0
4. Транспортні засоби	9537	5,2	10476	4,3	16263	6,2	+6726	+70,5

А	1	2	3	4	5	6	7	8
5. Інструменти, прилади, інвентар	3835	2,1	4472	1,8	5238	2,0	+1403	+36,6
6. Багаторічні насадження	4	0,0	4	0,0	4	0,0	x	X
7. Інші основні засоби	405	0,2	569	0,2	569	0,2	+164	+40,5
8. Бібліотечні фонди	12	0,0	12	0,0	12	0,0	x	X
9. Інші необоротні матеріальні активи	3572	1,9	5695	2,3	6236	2,4	+2664	+74,6
Всього	185105	100	245550	100	260634	100	+75529	+40,8

За даними табл. 3.12 первісна вартість основних засобів ТОВ «XXX» збільшилася у 2022 р. порівняно з 2020 р. на 75 млн. 529 тис. грн, або на 40,8 % за рахунок наступних складових: вартості будинків та споруд на 18 млн. 43 тис. грн, або на 29,3 %, машин та обладнання на 46 млн. 529 тис. грн, або на 44 %, інструментів, приладів та інвентарю на 1 млн. 403 тис. грн, або на 36,6 %, транспортних засобів на 6 млн. 726 тис. грн, або на 70,5 %.

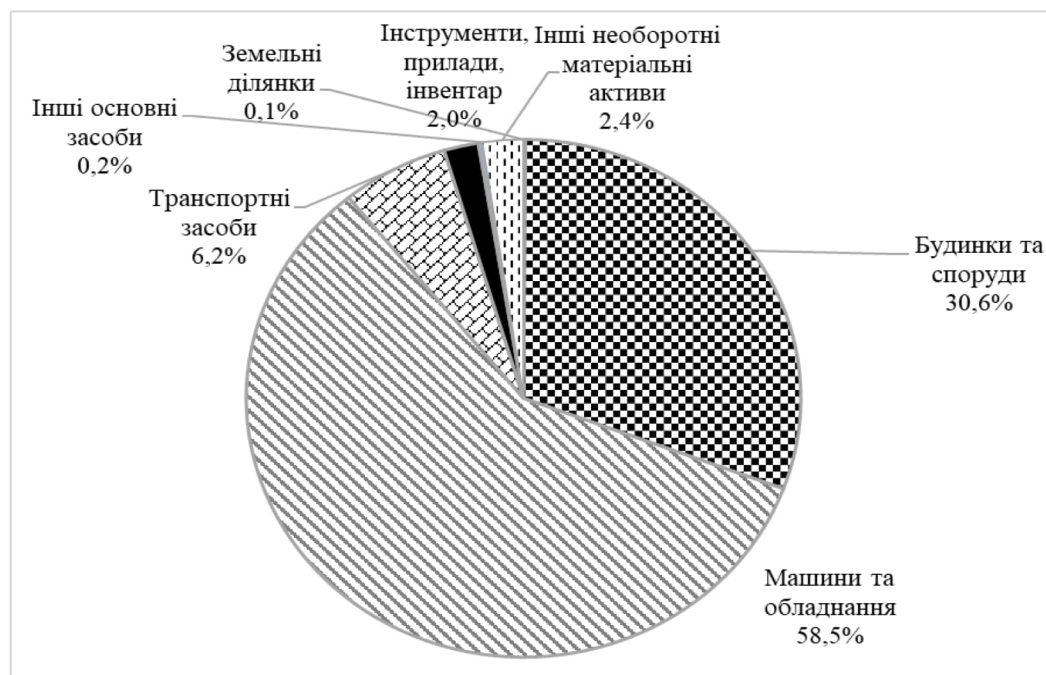

Рис. 3.4. Структура основних засобів ТОВ «XXX»
станом на кінець 2022 р., %

Також збільшення відмічено по вартості інших основних засобів та інших необоротних матеріальних активах на 164 тис. грн або на 40 % та 2 млн. 664 тис. грн, або на 74,6 %. Не змінилась вартість бібліотечних фондів (12 тис. грн) та вартість багаторічних насаджень (4 тис. грн).

У структурі основних засобів протягом досліджуваних років переважає частка машин та обладнання, на кінець 2022 р. (рис. 3.4) склала 58,5 %, що на 1,3 пункти більше порівняно з 2020 роком. Позитивним є те, що у структурі переважає активна частка основних засобів.

Метою проведення аналізу інвестицій в основні засоби є вибір найбільш ефективних і реальних інвестиційних проектів та обґрунтування програм їх реалізації.

Основними завданнями аналізу інвестицій в основні засоби ТОВ «XXX» є: 1) загальна оцінка інвестиційних потреб в основні засоби; 2) вибір напрямів інвестиційної діяльності та інвестиційних проектів в основні засоби підприємств; 3) аналіз форм інвестування та їх ризику; 4) аналіз ефективності інвестиційних проектів в основні засоби та розробка заходів поліпшення інвестиційної діяльності підприємств.

Основними об'єктами аналізу інвестицій в основні засоби є наступні: обсяг інвестицій (їх видів) в основні засоби; структура інвестицій в основні засоби.

Аналіз динаміки та структури капітальних інвестицій ТОВ «XXX» за 2020 – 2022 рр. представлено у табл. 3.13.

Аналіз складу та структури капітальних інвестицій ТОВ «XXX» показав, що їх загальна у 2022 р. порівняно з 2020 р. збільшилась на 4 млн. 253 тис. грн, або на 54,2 %.

У складі капітальних інвестицій зростання відмічено по вартості інвестицій у придбання інших нематеріальних активів 7 тис. грн або на 35 % та зниження у придбанні інших необоротних матеріальних активів на 52 тис. грн, або на 67,5 %.

Збільшення відмічено по вартості придбання основних засобів на 4 млн. 987 тис. грн, або у 8,4 рази. Зниження відмічено по вартості інвестицій у капітальне будівництво на 689 тис. грн, або на 9,7 %.

**Динаміка та структура капітальних інвестицій ТОВ «XXX»
за 2020 - 2022 рр.**

Вид капітальних інвестицій	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення (+;-) 2022 р. до 2020 р.	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
Капітальне будівництво	7081	90,2	1990	32,0	6392	52,8	-689	-9,7
Придбання (виготовлення) основних засобів	675	8,6	2797	45,0	5662	46,8	+4987	У 8,4 р.
Придбання (створення) інших необоротних матеріальних активів	77	1,0	204	3,3	25	0,2	-52	-67,5
Придбання (створення) нематеріальних активів	20	0,2	1224	19,7	27	0,2	+7	+35,0
Разом	7853	100	6215	100	12106	100	+4253	+54,2

У структурі капітальних інвестицій ТОВ «XXX» протягом 2022 та 2020 рр. переважає частка інвестицій у капітальне будівництво, відповідно 90,2 % та 52,8 %.

У 2021 році – частка придбання основних засобів – 45 %.

Як свідчать дані про капітальні вкладення досліджуваного підприємства та врахувавши попередні розрахункові дані щодо коефіцієнтів надходження та вибуття основних засобів, доцільно провести аналіз динаміки та структури надходження та вибуття необоротних матеріальних активів досліджуваного підприємства.

Використавши дані форми 5 «Примітки до фінансової звітності» ТОВ «XXX», проаналізуємо динаміку та структуру надходження та вибуття основних засобів (табл. 3.14). Отже, за досліджуваний період, вартість основних засобів ТОВ «XXX», що надійшли на підприємство зменшилась у 2022 р. порівняно з 2020 р. на 31 млн. 356 тис. грн або на 67,4 % за рахунок вартості всіх складових. У структурі надходження основних засобів ТОВ «XXX» у 2020 - 2022 рр. переважає частка машин та обладнання – 51,9 % та 40,3 %. Щодо вибуття основних засобів, то у 2022 р. сума зменшилась на 2 млн. 1 тис. грн, або на 94,7 %.

Динаміка та структура надходження та вибуття основних засобів**ТОВ «XXX» за 2020, 2022 рр.**

Вид основних засобів	2020 р.		2022 р.		Зміни 2022 р. до 2020 р. (+;-)		
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	питомої ваги, пунктів	у %
Надходження							
Будинки, споруди та передавальні пристрої	17616	37,8	1941	12,8	-15675	-25,0	-89,0
Машини та обладнання	24172	51,9	6121	40,3	-18051	-11,6	-74,7
Транспортні засоби	3642	7,8	5787	38,1	+2145	+30,3	+58,9
Інструменти, прилади, інвентар (меблі)	267	0,6	777	5,1	+510	+4,5	У 2,9 р.
Інші основні засоби	123	0,3	-	-	-123	X	-100
Інші необоротні матеріальні активи	731	1,6	569	3,7	-162	+2,1	-22,2
Всього	46551	100	15195	100	-31356	X	-67,4
Вибуття							
Будинки, споруди та передавальні пристрої	-	-	-	-	-	x	X
Машини та обладнання	1539	72,9	72	64,9	-1467	-8,0	-95,3
Транспортні засоби	465	22,0	-	-	-465	x	-100
Інструменти, прилади, інвентар	81	3,8	11	9,9	-70	+6,1	-86,4
Багаторічні насадження	9	0,9	-	-	-9	x	-100
Інші необоротні матеріальні активи	18	0,4	28	25,2	+10	+24,8	+55,6
Всього	2112	100	111	100	-2001	X	-94,7

У структурі вибуття основних засобів ТОВ «XXX» за досліджуваний період переважає частка машин та обладнання – 72,9 % та 64,9 %. Оскільки сума надходжень більше, ніж вибуття, то можна говорити про позитивну тенденцію оновлення матеріально-технічної бази ТОВ «XXX».

Складність оцінки руху та інтенсивності використання основних засобів зумовлюється багатоаспектністю показників, використання яких є доцільним для проведення такого аналізу.

Відповідно до засад системності та комплексності здійснено спробу коректного розмежування та виділення відповідних блоків показників щодо оцінювання ефективності використання основних засобів:

1. Показники ефективності відтворення основних засобів:

а) оцінка оновлення основних засобів – коефіцієнти: оновлення, вибуття і ліквідації, приросту, інтенсивності оновлення;

б) оцінка технічного стану основних засобів – коефіцієнти: зношеності, придатності, середній термін експлуатації, співвідношення.

2. Показники ефективності використання основних засобів:

а) узагальнюючі показники: фондоддача, фондомісткість продукції, фондоозброєність праці, рентабельність основних засобів;

б) оцінка використання активної частини основних засобів - коефіцієнти: екстенсивного використання устаткування, інтенсивного використання устаткування, середній термін експлуатації, співвідношення.

Зміна обсягу та структури основних засобів обумовлена їх рухом – надходженням та вибуттям. Для аналізу інтенсивності руху основних засобів використовують такі показники:

- коефіцієнт оновлення, який розраховується відношенням вартості основних фондів, що надійшли на підприємство за звітний період, до первісної вартості засобів праці на кінець періоду;

- коефіцієнт вибуття, який розраховується відношенням вартості основних фондів, що вибули за звітний період, до первісної вартості засобів праці на початку звітного періоду;

- коефіцієнт приросту, який розраховується відношенням різниці надходження і вибуття основних засобів до первісної вартості на початок року.

У табл. 3.15 проведемо аналіз наявності, руху та стану основних засобів ТОВ «XXX», використавши дані розділу I «Основні засоби» ф. № 5 «Примітки до фінансової звітності». Аналіз даних табл. 3.15 показав, що у 2022 р. порівняно з 2020 р. вартість основних засобів ТОВ «XXX» збільшилася, як на початок періоду на 104 млн. 884 тис. грн або 74,6 %, так і на кінець періоду на 75 млн. 529 тис. грн, або на 40,8 %. Враховуючи випереджаючі темпи збільшення вартості на початок року порівняно з даними на кінець року, річний приріст основних засобів склав у 2020 р. – 44 млн. 439 тис. грн, у 2022 р. - 15 млн. 84 тис. грн.

Показники руху основних засобів ТОВ «XXX» за 2020, 2022 рр.

Показники	2020 р.	2022 р.	Відхилення 2022 р. до 2020 р.(+;-)	
			абсолютне	відносне, %
Вихідна інформація, тис. грн				
Вартість основних засобів на початок року	140666	245550	+104884	+74,6
Надійшло за рік	46551	15195	-31356	-67,4
Вибуло за рік	2112	111	-2001	-94,7
Вартість основних засобів на кінець року	185105	260634	+75529	+40,8
Показники руху основних засобів				
Річний приріст, тис. грн	44439	15084	-29355	-66,1
Коефіцієнт вибуття	1,501	0,045	-1,456	x
Коефіцієнт надходження	25,148	5,830	-19,318	x
Коефіцієнт приросту	1,316	1,061	-0,255	x

Вартість надходження основних засобів у 2022 р. порівняно з 2020 р. знизилась на 31 млн. 356 тис. грн, або на 67,4 %, тоді як вартість вибуття зменшилась на 2 млн. 1 тис. грн, або на 94,7 %. В результаті коефіцієнт надходження більше, ніж коефіцієнт вибуття: у 2022 р. – на 5,785 пункти. Це свідчить про позитивну тенденцію до оновлення основних засобів підприємства.

Для характеристики технічного стану основних засобів ТОВ «XXX» важливим є аналіз коефіцієнтів спрацювання (зносу) та придатності. Розрізняють два види зносу – фізичний і моральний. У свою чергу, кожний із них має ще дві форми.

Фізичний знос – поступова втрата основними засобами своїх первісних технічних та експлуатаційних якостей унаслідок їх використання у виробництві у стані бездіяльності – під впливом сил природи (корозія металу, вивітрювання) і надзвичайних обставин (друга форма).

Фізичний знос визначають: на підставі технічно-паспортних даних про можливу тривалість експлуатації (кількість виконаних робіт), або за даними обстежень технічного стану.

Моральний знос – знецінення об'єктів основних засобів унаслідок нових досягнень технічного прогресу ще задовго до повного їх фізичного зносу. Розрізняють дві форми морального зносу: знецінення машин унаслідок здешевлення їх виробництва або внаслідок випуску досконаліших машин.

Суму морального зносу першої форми можна визначити за даними переоцінки основних засобів як різницю між первісною і відновною вартістю об'єкта основних засобів.

За морального зносу другої форми, визначаючи відновну вартість, необхідно враховувати:

- продуктивність об'єкта основних засобів;
- тривалість міжремонтних періодів;
- споживання енергії;
- інші показники засобів праці сучасної конструкції.

Для відтворення основних засобів необхідні дані про стан, їх характеризують коефіцієнти зносу і придатності.

Коефіцієнт зносу характеризує ту частку вартості основних засобів, що її списано на витрати виробництва в попередніх періодах, а коефіцієнт придатності частку не перенесеної на створюваний продукт вартості.

Для характеристики рівня зносу та придатності основних засобів ТОВ «XXX» використаємо дані «Балансу (Звіту про фінансовий стан)» та дані табл. 3.16.

Таблиця 3.16

**Показники зносу основних засобів ТОВ «XXX»
за 2020 – 2022 рр. (станом на кінець року)**

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Зміни 2022 р. (+;-) до 2020 р.
Первісна вартість основних засобів, тис. грн	185105	245550	260634	+75529
Знос основних засобів, тис. грн	74351	92602	115867	+41516
Коефіцієнт зносу основних засобів	0,402	0,377	0,445	+0,043
Коефіцієнт придатності основних засобів	0,598	0,623	0,555	-0,043

Аналіз показників зносу основних засобів досліджуваного підприємства показав, що у 2022 р. порівняно з 2020 р. рівень зношеності основних засобів збільшився на 0,043 пункти.

Доцільно зазначити, що рівень придатності основних засобів досліджуваного підприємства у 2020 р. є 0,598 пункти, у 2022 р. він знизився на 0,043 пункти і

склав 55,5 %.

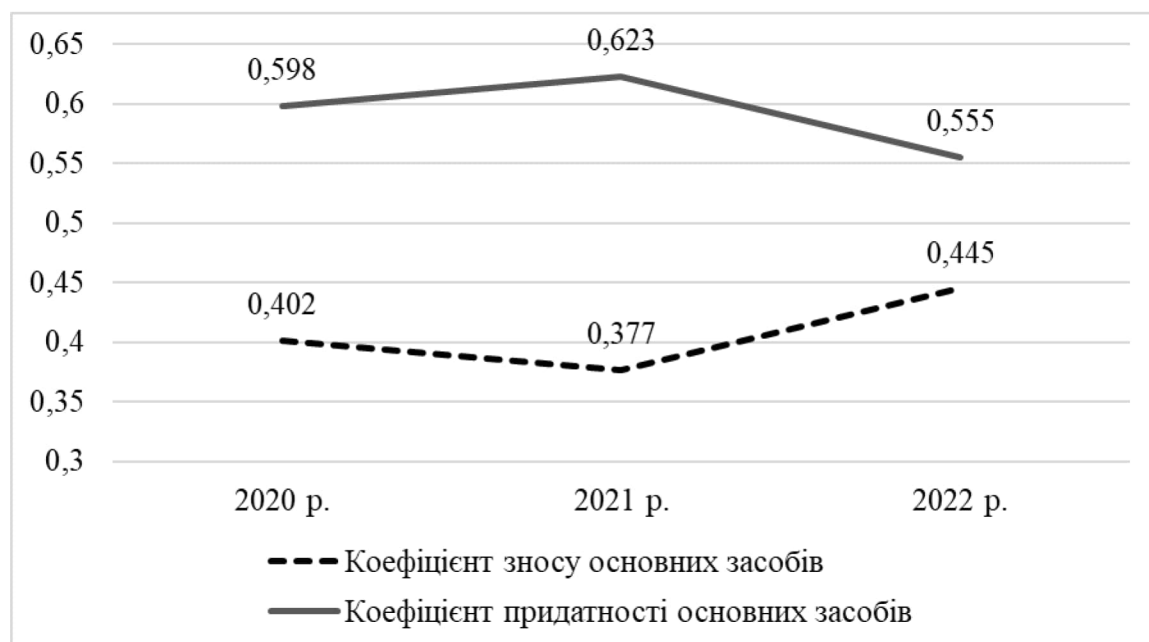

Рис. 3.5. Ілюстративне зображення динаміки коефіцієнтів зносу та придатності основних засобів ТОВ «XXX» за 2020 – 2022 р., пунктів

Накопичення сум нарахованої амортизації відбувається по кредиту рахунка 13, також, використовується позабалансовий рахунок 09, який призначений для ведення позабалансового обліку нарахування та використання амортизаційних відрахувань.

Нарахування амортизаційних відрахувань проводиться по кредиту рахунка 09, а використання амортизаційних відрахувань відповідно відображається по дебету цього рахунка.

При цьому, використати амортизаційних відрахувань більше, ніж нараховано, не можна. Тобто, на рахунку 09 відображаються амортизаційні відрахування, облік яких провадиться на відповідних субрахунках рахунку 13. Зменшення залишку відображається у випадку здійснення капітальних інвестицій. Тобто, амортизаційні відрахування можуть бути використані на будівництво об'єктів, поповнення основних засобів, їх поліпшення основних засобів, інші капітальні роботи.

Використавши дані розділу XIII форми №5 ТОВ «XXX» проаналізуємо динаміку та структуру використання амортизаційних відрахувань табл. 3.17.

Динаміка та структура використання амортизаційних відрахувань**ТОВ «XXX» за 2020 – 2022 рр.**

Вид основних засобів	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Зміни 2022 р. до 2020 р. (+;-)	
	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	сума, тис. грн	у % до суми	суми, тис. грн	у %
Нараховано за звітний рік	15788	х	20457	х	23848	х	+8060	+51,1
Використано за рік - усього	15788	100	18212	100	23279	100	+7491	+47,4
в т.ч. на: будівництво об'єктів	-	-	3058	16,8	3845	16,5	+3845	Х
придбання (виготовлення) та поліпшення основних засобів	15788	100	14882	81,7	18961	81,5	+3173	+20,1
з них машини та обладнання	15788	100	13439	73,8	18423	79,1	+2635	+16,7
придбання (створення) нематеріальних активів	-	-	272	1,5	473	2,0	+473	х

Сума нарахованої амортизації ТОВ «XXX» у 2021 році порівняно з 2020 роком збільшилася на 75,9 %, використаної відповідно на 56,6 %.

Аналіз використання амортизаційних відрахувань ТОВ «XXX» показав, що у 2020 р. вся сума амортизаційних відрахувань використана для придбання машин і обладнання.

У 2021 році 16,8 % суми амортизаційних відрахувань використано на будівництво, 73,8 % на придбання машин і обладнання, 7,9 % - на інші основні засоби, 1,5 % - на придбання нематеріальних активів.

У 2022 році 16,5 % суми амортизаційних відрахувань використано на будівництво (товариство будує склад пально-мастильних матеріалів), 79,1 % на придбання машин і обладнання, 2,3 % - на інші основні засоби, 2 % - на придбання нематеріальних активів. Позитивним є інвестування активної частини основних засобів, а саме машин та обладнання, частка інвестицій у їх придбання (виготовлення) склала в середньому 84,3 %.

3.3. Аналіз використання основних засобів та шляхи покращення функціонального стану основних засобів

Метою ефективного використання основних засобів за умови найбільш інтенсивного їх використання є пошук резервів підвищення їх віддачі.

Ефективність використання основних засобів залежить від правильного застосування тих чи інших машин і обладнання, своєчасного ремонту, кількості виробленої продукції та багатьох інших факторів, а це в свою чергу, впливає на продуктивність праці на даному підприємстві, об'єкт випуску продукції, кінцеві результати діяльності господарюючого суб'єкту.

До показників, які характеризують ефективність використання основних засобів належать: фондівіддача; рентабельність основних засобів; прибутковість основних засобів.

Розрахуємо дані показники та проаналізуємо наведені вище показники ефективного використання засобів у ТОВ «XXX» у табл. 3.18.

Таблиця 3.18

Показники ефективності використання основних засобів

ТОВ «XXX» за 2020 - 2022 рр.

Показники	Роки			Відхилення 2022 р. до 2020 р. (+;-)	
	2020	2021	2022	абсолютне	відносне, %
Вихідна інформація					
Вартість основних засобів на кінець року, тис. грн	110754	152948	144767	+34013	+30,7
Загальний прибуток (збиток) від звичайної діяльності, тис. грн	152455	247504	101163	-51292	-33,6
Вартість реалізованої продукції, тис. грн	220746	305483	184328	-36418	-16,5
Чистий прибуток (збиток), тис. грн	126794	206775	81356	-45438	-35,8
Середньорічна чисельність працюючих, осіб	243	262	281	+38	+15,6
Розрахункові показники					
Фондовіддача, грн	0,5	0,5	0,8	+0,3	+60,0
Фондомісткість, грн	1,99	2,0	1,27	-0,72	-36,2
Фондоозброєність, тис. грн/осіб	455	583	515	+60	+13,2
Рентабельність основних засобів, %	137,7	161,8	69,9	-67,8	X
Прибутковість основних засобів, %	114,5	135,2	56,2	-58,3	X

Проаналізувавши розраховані показники, можемо сказати, що у ТОВ «XXX» за останні три роки спостерігається тенденція до підвищення фондovіддачі основних засобів, а саме від 0,4 грн в 2019 р. до 0,5 грн в 2021 р. На підвищення цього показника вплинуло в першу чергу випереджаюче збільшення вартості основних засобів на кінець року (на 91,4 %) порівняно зі збільшенням вартості реалізованої продукції (на 54,7 %).

Проаналізувавши розраховані показники, можемо сказати, що у ТОВ «XXX» за останні три роки спостерігається тенденція до підвищення фондovіддачі основних засобів, а саме від 0,5 грн. в 2020 р. до 0,8 грн. в 2022 р. На підвищення цього показника вплинуло в першу чергу випереджаюче збільшення вартості основних засобів на кінець року (на 30,7 %) порівняно зі зниженням вартості реалізованої продукції (на 16,5 %) Відповідно показник фондомісткості зменшився на 0,72 пункти, тобто на 1 грн вартості реалізованої продукції припадало у 2020 р. 1,99 грн вартості основних засобів, у 2022 р. – 1,27 грн.

За рахунок переважаючого збільшення вартості основних засобів (на 30,7 %) порівняно зі збільшенням середньорічної чисельності працюючих на 38 осіб, або на 15, 6% показник фондоозброєності збільшилися відповідно на 60 грн/осіб або на 13,2 %.

Показники рентабельності основних засобів мають тенденцію до зниження із 137,7 % до 69,9 %, що пов'язано із зменшенням суми чистого прибутку у 2022 р. порівняно з 2020 р. на 35,8 %. Отже, показники ефективності використання основних засобів є рентабельними, що пов'язано із отриманням чистого прибутку підприємства.

Важливими показниками ефективності використання основних засобів і запасів є їх вплив на фінансовий стан підприємства. Модель факторного аналізу загальної рентабельності (збитковості) основних засобів і запасів ТОВ «XXX»:

$$PO33 = \frac{\Phi P}{O3 + 3} \times 100 = \frac{\Phi P : \text{ЧД}}{O3 : \text{ЧД} + 3 : \text{ЧД}} \times 100 = \frac{PP}{K\Phi + K3}, \quad (3.8)$$

де PO33 – загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %

- відношення фінансового результату до оподаткування: прибутку (збитку) до середньорічної вартості основних засобів і запасів, %;

- РР – рентабельність (збитковість) реалізації, % – відношення фінансового результату до оподаткування: прибутку (збитку) до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %;

- КФ – коефіцієнт фондомісткості продукції – відношення середньорічної вартості основних засобів до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

- КЗ – коефіцієнт завантаженості запасів - відношення середньорічної вартості запасів до чистого доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Отже, показник загальної рентабельності (збитковості) основних засобів і запасів визначається впливом трьох факторів: рентабельність (збитковість) реалізації; коефіцієнт фондомісткості продукції; коефіцієнт завантаженості запасів.

Розрахунок впливу факторів на зміну результативного показника проводиться за допомогою способу ланцюгових підстановок ТОВ «XXX» у з використанням інформації табл. 3.19.

Таблиця 3.19

**Вихідна інформація для факторного аналізу загальної рентабельності
(збитковості) основних засобів і запасів ТОВ «XXX»**

Показники	Умовні позначення	2020 р.	2022 р.	Відхилення (+,-)	
				абсолютне	відносне, %
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток), тис. грн	ФР	152455	101163	-51292	-33,6
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	ЧД	377964	303146	-74818	-19,8
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	ОЗ	95329	148857,5	+53528,5	+56,2
Середньорічна вартість запасів, тис. грн	З	85303,5	162710	+77406,5	+90,7
Загальна рентабельність (збитковість) основних засобів і запасів, %	РОЗЗ	84,4	32,5	-51,9	x
Рентабельність (збитковість) реалізації, %	РР	40,3	33,4	-6,9	x
Коефіцієнт фондомісткості продукції	КФ	0,252	0,491	+0,239	x
Коефіцієнт завантаженості запасів	КЗ	0,226	0,537	+0,311	x

За даними табл. 3.19 проводиться розрахунок умовних показників загальної рентабельності виробничих фондів ТОВ «XXX», %:

$$PO33_{yM_1} = \frac{PP_1}{K\Phi_0} + K3_0 \quad (3.9)$$

$$PO33_{yM_1} = 33,4/0,252 + 0,226 = 132,8$$

$$PO33_{yM_2} = \frac{PP_1}{K\Phi_1} + K3_0 \quad (3.10)$$

$$PO33_{yM_2} = 33,4/0,491 + 0,226 = 68,3$$

Загальна зміна (+, -) загальної рентабельності основних засобів і запасів ТОВ «XXX», пунктів:

$$\Delta PO33 = PO33_1 - PO33_0. \quad (3.11)$$

$$\Delta PBF = 32,5 - 84,4 = -51,9.$$

у тому числі за рахунок факторів:

1) рентабельності реалізації:

$$\Delta PO33_{PP} = PO33_{yM_1} - PO33_0. \quad (3.12)$$

$$\Delta PO33_{PP} = 132,8 - 84,4 = +48,4,$$

2) коефіцієнта фондомісткості продукції:

$$\Delta PO33_{K\Phi} = PO33_{yM_2} - PO33_{yM_1}. \quad (3.13)$$

$$\Delta PO33_{K\Phi} = 68,3 - 132,8 = -64,5.$$

3) коефіцієнта завантаженості запасів:

$$\Delta PO33_{K3} = PO33_1 - PO33_{yM_2}. \quad (3.14)$$

$$\Delta PO33_{K3} = 32,5 - 68,3 = -35,8.$$

Перевірка розрахунку:

$$\Delta PO33 = \Delta PO33_{PP} + \Delta PO33_{K\Phi} + \Delta PO33_{K3}. \quad (3.15)$$

$$\Delta PBF = 48,4 - 64,5 - 35,8 = -51,9.$$

Загальна рентабельність основних засобів і запасів ТОВ «XXX» знизилась з 84,4% у 2020 р. до 32,5% у 2022 р., тобто на 51,9 пункти, а саме: за рахунок збільшення коефіцієнта завантаженості запасів на 0,311 пункти, рентабельність основних засобів і запасів зменшилася на 35,8 пункти, за рахунок зниження

рентабельності реалізації на 6,9 %, загальна рентабельність основних засобів і запасів зросла на 48,4 пункти; за рахунок збільшення коефіцієнта фондомісткості продукції на 0,239 пункти, рентабельність основних засобів і запасів зменшилася на 64,5 пункти. Основні напрямки підвищення ефективності використання основних засобів товариства наведені в табл. 3.20.

Таблиця 3.20

**Основні напрямки підвищення ефективності використання основних засобів
ТОВ «XXX»**

Тип ефективності використання основних засобів, ефективності виробництва	Оновлення основних засобів	Введення потужностей	Рівень амортизації в структурі собівартості продукції, вид амортизації	Тип амортизаційної політики на макрорівні
Фондомісткість, екстенсивний	модернізація основних засобів, заміна зношених основних засобів новішими, реконструкція обладнання	введення нових потужностей, зростання капітальних вкладень	від 1 % до 5 %, лінійний	Регресивна
фондозберегаючі, інтенсивний	технологічні нововведення, наукомістке оновлення основних засобів	введення нового виробничого апарату з оновленням технологічного ланцюжка	більше 7 %, прискорений	Прогресивна

Таким чином, в якості основних напрямків підвищення ефективності використання основних засобів виробничого призначення ТОВ «XXX» пропонується: продовження підтримки концепції оновлення основних засобів, спрямованої на збільшення частки інвестицій в активну частину основних засобів, в нематеріальні активи; підвищення частки амортизації в структурі собівартості продукції за рахунок зміни амортизаційної політики; перехід від екстенсивного до екстенсивного використання основних засобів, що дозволить поліпшити співвідношення між показниками фондівіддачі, фондоозброєності і продуктивності праці.

ВИСНОВКИ

У ході результатів дослідження вирішено наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних положень, розробці практичних рекомендацій щодо обліку і аналізу наявності та використання основних засобів. Результати дослідження дають змогу сформулювати наступні висновки:

1. Встановлено, що основні засоби – це такі матеріальні необоротні активи, що утримуються підприємством задля використання в господарській діяльності у процесі виробництва, реалізації та очікуваний строк корисного використання яких більше одного року

2. До складу необоротних активів входить значна кількість об'єктів обліку, що визначають собою особливості облікового відображення кожного з них. Водночас кожен об'єкт обліку основних засобів має свої особливості та регулюється своїми нормативними актами.

3. Аргументовано наближення податкової класифікації об'єктів основних засобів до їх класифікації в бухгалтерському обліку. Так, відповідно до пп. 138.3.3 ПКУ, основні засоби та інші необоротні матеріальні активи класифікуються за 16 групами, а у межах кожної із цих груп ведеться пооб'єктний облік матеріальних цінностей.

4. Систематизовано положення нормативних актів щодо обліку наявності й руху основних засобів. Встановлено, що між вітчизняними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку з врегулювання обліку основних засобів існує низка спільних ознак. Проте у питаннях оцінки, визнання їх первісної вартості та нарахування амортизації є певні відмінності, що пояснюються рекомендаційним характером міжнародних стандартів, які не враховують національних особливостей ведення бухгалтерського обліку.

5. Синтетичний та аналітичний облік основних засобів досить складний та громіздкий, адже відображує технічну й економічну характеристику об'єктів, їх місцезнаходження, первісну оцінку і переоцінку, а також норму амортизаційних

відрахувань. У аналітичному обліку відображують усі зміни, що відбулися за час експлуатації основних засобів.

6. Обліковий процес обліку основних засобів закінчується складанням звітності. Інформація щодо наявності й руху основних засобів знайшла своє відображення у формах фінансової звітності, зокрема у формі 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»; у формі 2 «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)»; та формі 5 «Примітки до річної фінансової звітності».

7. Аналіз діяльності підприємства дав підстави зробити висновок про фінансово стійкий фінансовий стан та незалежність від кредиторів. Показники ліквідності є вище нормативного, що характеризує фінансовий стан ТОВ «XXX» як ліквідний і платоспроможний. Зокрема, на 2022 рік на 1 грн поточних зобов'язань припадало 13,5 грн грошових коштів, 16,4 грн грошових коштів та дебіторської заборгованості, 25,7 грн оборотних активів.

У 2022 році загальний реалізації став менше на 47 % проти показників попереднього року. Зменшення доходів зумовлене збройною агресією росії. Негативна динаміка спостерігається як на внутрішньому ринку України (спад – 48,8 %), так і за кордоном (спад - 46,5 % по відношенню до минулого року).

8. Аналіз функціонального стану необоротних активів ТОВ «XXX» показав:

- у структурі необоротних активів протягом досліджуваних років переважає частка основних засобів, на кінець 2021 р. вона склала 68,9 %, 2022 р. – 66,4 %;

- первісна вартість основних засобів зросла у 2022 році порівняно з 2020 роком на 40,8 %, у структурі домінуючою є частка машин та обладнання, на кінець 2021 р. склала 59,6 %, 2022 р. – 58,5 %. Позитивним є те, що у структурі переважає активна частка основних засобів;

- протягом досліджуваних років коефіцієнт надходження випереджає коефіцієнт вибуття, що свідчить про позитивну тенденцію до оновлення. Зокрема, у 2022 році придбано два вантажних автомобіля, УФ принтер, верстат, генератор тощо;

- рівень придатності основних засобів досліджуваного підприємства у 2022 р. знизився порівняно з 2020 р. на 0,043 пункти, якщо у 2021 році він складав 62,3 %, у 2022 році – 62,343 %.

то у 2022 році 55,5 %;

- аналіз амортизаційних відрахувань ТОВ «XXX» показав, що підприємство використовує їх, в основному, на придбання машин і обладнання;

- показники рентабельності основних засобів мають тенденцію до зниження із 137,7 % до 69,9 %, що пов'язано із зниженням суми чистого прибутку у 222 р. порівняно з 2020 р. на 35,8 %. Та все ж, показники ефективності використання основних засобів є рентабельними.

- загальна рентабельність основних засобів і запасів ТОВ «XXX» зменшилась з 84,4 % у 2020 р. до 32,5 % у 2022 р. за рахунок збільшення коефіцієнта фондомісткості продукції (0,239 пункти) та коефіцієнта завантаженості запасів (0,311 пункти).

В підсумку можна сказати, що облік ведеться на високому рівні, з дотриманням діючого законодавства. Але вивчивши деякі моменти обліку, відмітимо, що доцільно було б для ефективного ведення обліку зносу необоротних активів:

1. Приділяти увагу до визначення строку корисного використання та ліквідаційної вартості об'єктів необоротних активів.

2. Передбачити перелік методів нарахування амортизації, адже вибір економічно обґрунтованих методів формує амортизаційну політику підприємства з огляду на специфіку його діяльності та використання різних видів необоротних активів. Наразі формування ефективної амортизаційної політики є одним із факторів підвищення ефективності роботи підприємства, тому вибору методів нарахування амортизації варто приділити особливу увагу.

